

J A A R -

V E R S L A G

2 0 1 1

P.02

J A A R -

V E R S L A G

2 0 1 1

P.03

INHOUD

P.04 INLEIDING

P.06 JAARAGENDA

P.08 PROJECTEN

- P.09 COSIMA VON BONIN
- P.10 SHARED SPACE
- P.12 MAKING IS THINKING
- P.13 TO TELL THE TRUTH
- P.15 THE END OF MONEY
- P.16 MELANCHOTOPIA

P.18 PUBLIEKSBEREIK

- P.20 EDUCATIE
- P.22 PUBLIEKS-
EVENEMENTEN
- P.23 PUBLICATIES
- P.25 COMMUNICATIE

P.28 KWANTITATIEVE GEGEVENS

- P.28 BEZOEKERS-
AANTALLEN
- P.30 PERSARTIKELEN

P.32 FINANCIËN

- P.33 EXPLOITATIE
ACTIVITEITEN
- P.34 REKENING BATEN
EN LASTEN

P.35 ORGANISATIE

- P.35 ALGEMEEN
- P.35 BESTUUR, DIRECTIE
EN PERSONEEL
- P.35 ONDERNEMERSCHAP
- P.36 PAND WITTE DE
WITHSTRAAT 50
- P.36 COMITÉ VAN
ROOSENDAAL
- P.36 EXTRA CURRICULUM
- P.37 WITTE DE WITH DANKT

P.38 INTRODUCTION IN ENGLISH

P.04

INLEIDING

Vol trots kijkt Witte de With, Center for Contemporary Art in Rotterdam, terug op een jaar met veel tentoonstellingen, projecten, samenwerkingsverbanden en intensieve contacten met lokale, nationale en internationale partners, publieke opiniemakers, bezoekers en deelnemers. In dit verslag vindt u een uitgebreid overzicht van projecten en activiteiten, inclusief kwantitatieve gegevens, zoals bezoekersaantallen en een financieel overzicht.

Programma

In 2011 manifesteerden we ons buiten de muren van het gebouw. Tijdens het veelzijdige project *Melanchotopia* werden meer dan veertig kunstenaars uitgenodigd om verschillende locaties in het centrum van Rotterdam te activeren als ruimtes voor ideeën, debat en inventiviteit. *Melanchotopia* bracht een rechtstreekse ontmoeting tot stand met de stad en haar inwoners door samen te werken met onder andere het Rotterdam Centraal, ING, Rotterdam.info, de Erasmus Universiteit, huis-aan-huisblad De Havenloods en vele kleine ondernemingen, waaronder een kleermaker en pianoverkoper.

The End of Money reflecteerde op tijd en waarde. De groepstentoonstelling was daardoor tevens een actuele beschouwing op de wereldwijde economische recessie en bleek op een andere manier onverwacht relevant te zijn toen de bezuinigingen op kunstsubsidies werden aangekondigd. De samengebrachte werken van een keur aan internationale kunstenaars onderzochten de hedendaagse angsten, verlangens en verwachtingen in relatie tot cultuur en economie.

De groepstentoonstelling *Making is Thinking* presenteerde installaties en sculpturen die verschillende artistieke posities innamen over schepping, transformatie, productie, industrie en ambachtelijkheid. Sinds de industriële revolutie kenmerkt de Europese samenleving zich door een steeds grotere verwijdering van het fysieke productieproces. De herwaardering van het ambacht, voor 'het maken', bood een radicaal kader voor een actuele verkenning van het spanningsveld tussen toegepaste kunst, functionalisme, formalisme en conceptualisme in de 21ste eeuw.

Denker en filosoof Tariq Ramadan werd uitgenodigd om te schrijven over superdiversiteit, een concept dat een herwaardering en complexere benadering van diversiteit nastreeft. In zijn essay geeft Ramadan een reflectie op Rotterdam en de rol van onze stad als 'verbeeldingslaboratorium' voor Nederland en zelfs voor Europa. We hebben kunnen vaststellen dat hedendaagse kunst centraal kan staan bij het onderzoeken van ideeën en vraagstukken die

ons vormen en inspireren, en ons helpt onze sociale en politieke geschiedenis te begrijpen. Vanaf 2012 – onder mijn leiding – wordt dit de richting van het artistieke programma. Er zal voortdurend geëxperimenteerd worden met nieuwe intellectuele en culturele ontmoetingen, waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteedt aan vraagstukken die actueel zijn en zich niet uitsluitend richten op de beeldende kunst.

Publiek en educatie

Witte de With trekt een divers Nederlands en internationaal publiek van kunst- en cultuurliefhebbers, kunstenaars, kunstprofessionals, verzamelaars, wetenschappers, studenten en journalisten. Zij krijgen voortdurend de kans het innovatieve werk van hedendaagse kunstenaars – van alle generaties – te ervaren en komen zo in aanraking met onderwerpen en alternatieve zienswijzen die belangrijk zijn in onze huidige maatschappij.

Witte de With had ook in 2011 bijzonder veel aandacht voor onze jongere bezoekers en beginnende cultuurproducenten. Met deze focus bereiken we steeds nieuwe generaties en waarborgt Witte de With haar relevantie voor de toekomst. Voorbeelden van ons actieve educatieprogramma zijn de interactieve rondleidingen voor alle niveaus in het onderwijs; de ontwikkeling van co-creatie- en *peer led* projecten, die onder andere leiden tot publicaties, websites en avondvullende jongerenevents; theoretische masterclasses voor MA studenten; kleinschalige, *hands-on* workshops voor jongeren met een interesse in beeldende kunst; en workshops ondernemerschap voor beginnende en studerende kunstenaars.

Publicaties

De publicaties van Witte de With zijn een tastbaar platform voor de nauwe samenwerking tussen kunstenaars, curatoren, critici, historici, dichters en ontwerpers. Ze brengen complexe ideeën over naar een breed publiek en werken aanvullend op de tentoonstellingen en activiteiten. In 2011 werd verder gewerkt aan de meest ambitieuze Witte de With-publicatie tot nu toe: *20+ Jaar Witte de With*. In december ging het boek ter perse en op 20 januari 2012 werd het in zowel een Engels- als Nederlandstalige versie aan het publiek gepresenteerd. Onze eerste stappen op het gebied van digitale publicaties hebben de weg bereid voor nieuwe mogelijkheden ten aanzien van distributie en publieksbereik. Tegelijkertijd zetten we beproefde activiteiten voort, zoals het deelnemen aan kunstboekenbeurzen, die bij uitstek geschikt zijn voor direct contact met klanten, detailhandelaren, distributeurs en uitgevers.

P.05

Nieuwe website

In 2011 lanceerde Witte de With haar nieuwe website met meer technische en inhoudelijke mogelijkheden. Naast het communiceren van het artistieke programma, is de aanschaf van (digitale) publicaties en speciale edities gemakkelijk middels een webshop. Daarnaast zijn streaming en vertoning van audio en video nu mogelijk en is de samenwerking met social media netwerken en de maandelijkse digitale nieuwsbrief verbeterd. Het aantal fans en volgers op Facebook en Twitter groeide opnieuw; dit zijn belangrijke kanalen geworden om activiteiten aan te kondigen en een publiek de mogelijkheid te geven te interacteren met ons instituut en onze medewerkers.

Ondernemerschap

Witte de With is cultureel ondernemer. De inkomsten zijn afkomstig uit de kaartverkoop, de verkoop van publicaties en speciale edities en verhuur van ruimte, onder andere aan TENT. Daarnaast zijn we actief in het werven van externe bijdragen van particuliere fondsen, buitenlandse overheidsfondsen, ondernemingen en particulieren. In deze context passen tevens onze co-producties en reizende tentoonstellingen en projecten, die vaak mede met externe financiering tot stand komen. We zullen in de toekomst blijven investeren in het creëren van innovatieve samenwerkingsverbanden, zowel binnen als buiten de culturele sector, om kennis en slagkracht te vergroten en hulpmiddelen en distributiemogelijkheden uit te breiden.

Nieuw directeurschap en personeel

Het bestuur van Witte de With benoemde mij per 1 januari 2012 tot nieuwe directeur. Ik volg Nicolaus Schafhausen op, die sinds 2006 directeur was. Aan het eind van 2011 nam hij afscheid na twee termijnen van drie jaar. Onder zijn leiding organiseerde Witte de With vele tentoonstellingen en evenementen, zowel in Rotterdam als in het buitenland. Witte de With kon rekenen op nationale en internationale erkenning. Hiervoor zijn wij hem zeer dankbaar.

De wisseling in directeurschap gaat traditiegetrouw gepaard met veranderingen in de samenstelling en bezetting van het artistiek-inhoudelijk personeel. Witte de With heeft dit altijd als kans beschouwd om de organisatie te vernieuwen, nieuwe kennis en ideeën binnen te halen en een nieuwe groep mensen op te leiden.

Tot slot

In meer dan twee decennia heeft Witte de With een ongevoelbare energie ervaren; er is veel bereikt. Witte de With heeft zich ontwikkeld tot een van de grootste Nederlandse instellingen voor hedendaagse kunst zonder vaste collectie

en is wereldwijd bekend geworden als pionier geworden in de hedendaagse kunst. Een kwart van ons budget genereren we zelf. De financiële ondersteuning die we jaarlijks ontvangen van de stad Rotterdam en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de brede support van fondsen, collega-instellingen, partners, publiek en diverse individuen zijn een belangrijk onderdeel van ons succes. Onze activiteiten bezorgen ons vaak lovende kritieken en we ontvangen jaarlijks ongeveer 20.000 bezoekers in ons eigen gebouw aan de Witte de Withstraat. We zijn trots op wat we hebben bereikt, maar ook vol ambitie om verder te groeien.

Wij hopen dat u ons jaarverslag met veel plezier zult lezen.

Defne Ayas,
directeur

P.06

JAARAGENDA 2011

Cosima von Bonin's Far Niente for Witte de With's Sloth Section, Loop # 01 of the Lazy Susan Series, a Rotating Exhibition 2010 – 2011

Tentoonstelling
10 okt 2010 – 9 jan 2011

Shared Space III: Chris Kabel Presentatie

10 okt 2010 – 16 okt 2011

Slothful Sundays: Cartoonmiddag
Event ihkv Cosima von Bonin's Far Niente
9 jan 2011

Making is Thinking
Tentoonstelling
23 jan – 1 mei 2011

Masterclass Julia Dault & William J. O'Brien
Educatieproject ihkv Making is Thinking
25 jan 2011

Artist talk Rita McBride
Event ihkv Making is Thinking
2 feb 2011

Crafternoon
Event ihkv Making is Thinking
27 feb 2011

Museumnacht 2011
Event
5 mrt 2011

Workshop Hedwig Houben
Educatieproject ihkv Making is Thinking
26 – 28 apr 2011

Lezing The Danger of Mediocrity door Nicolaus Schafhausen
Event ihkv To Tell The Truth
18 mei 2011

Lezing The Empty Center door Monika Szewczyk
Event ihkv To Tell The Truth
25 mei 2011

The End of Money
Tentoonstelling
22 mei – 7 aug 2011

Filmvertoning Money, Time and Imagination
Event ihkv The End of Money
26 juni 2011

Melanchotopia
Tentoonstelling
3 sep – 31 dec 2011

Melanchotopia audiotour
Educatieproject ihkv Melanchotopia
3 sep – 31 dec 2011 (doorlopend)

Pro qm in Witte de With
Boekwinkel ihkv Melanchotopia
3 sep – 31 dec 2011 (doorlopend)

Performance The Soapbox Speaker van de Rotterdamse Centrummarkt van Saâdane Afif
Event ihkv Melanchotopia
3 sep – 27 nov 2011 (iedere dinsdag en zaterdag)

Introductie op de tentoonstelling door Fabian Schoeneich
Event ihkv Melanchotopia
8 sep 2011

Performance It's All Downhill From Here On van Filip Gilissen
Event ihkv Melanchotopia
9 sep – 27 nov 2011 (iedere vrijdag)

Festival De Wereld van Witte de With
Event
9 sep – 11 sep 2011

Lezing Molla Nasreddin: Embrace your Anthithesis door Slavs en Tartars
Event ihkv Melanchotopia
10 sep 2011

Conversatie tussen kunstenaars Harold Ancart en Filip Gilissen
Event ihkv Melanchotopia
15 sep 2011

Lidwien van de Ven in de Havenloods
Project ihkv Melanchotopia
31 aug – 23 nov 2011

Polder Cup
Filmvertoning
9 sep – 11 dec 2011 (doorlopend)

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Anne-Claire Schmitz
Event ihkv Melanchotopia
22 sep 2011

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Justin Hoffman
Event ihkv Melanchotopia
23 sep 2011

Conversatie tussen Monika Szewczyk en Erik van Lieshout
Event ihkv Melanchotopia
28 sep 2011

Introductie op de tentoonstelling door Zoë Gray
Event ihkv Melanchotopia
29 sep 2011

Witte de With Uitgevers op de New York Art Book Fair
Boekenbeurs
30 sep – 2 okt 2011

Kunstconfrontatie met debat
Educatieproject ihkv Melanchotopia
1 okt – 27 nov 2011

Masterclass Pierre Bismuth
Educatieproject ihkv Melanchotopia
13 okt 2011

Introductie op de tentoonstelling door Amira Gad
Event ihkv Melanchotopia
13 okt 2011

Conversatie tussen Anne-Claire Schmitz en Pierre Bismuth
Event ihkv Melanchotopia
13 okt 2011

Lezing Please door Anne-Claire Schmitz
Event ihkv To Tell The Truth
19 okt 2011

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Juan A. Gaitán
Event ihkv Melanchotopia
20 okt 2011

P.07

Lezing Upstairs, downstairs door Zoë Gray

Event ihkv To Tell The Truth
26 okt 2011

Introductie op de tentoonstelling door Karin Schipper

Event ihkv Melanchotopia
27 okt 2011

Lezing What is right and what is left door Juan A. Gaitán

Event ihkv To Tell The Truth
2 nov 2011

Introductie op de tentoonstelling door Belinda Hak

Event ihkv Melanchotopia
3 nov 2011

Crash Course to the Art Community door Zoë Gray en Belinda Hak

Educatieproject ihkv Melanchotopia
9 nov 2011

Conversatie tussen Zoë Gray en Zin Taylor

Event ihkv Melanchotopia
9 nov 2011

Presentatie over de Melanchotopia audiotour en filmvertoning door Veldwerk

Event ihkv Melanchotopia
10 nov 2011

Lezing From Vancouverism to HybridCity door Trevor Boddy

Event ihkv Melanchotopia
11 nov 2011

Conversatie What is a local context? tussen Nicolaus Schafhausen en Razvan Ion

Event ihkv Melanchotopia
15 nov 2011

De Derde Dinsdag #1, met Filip Gilissen

Liveshow ism Bonheur, RAiR, WORM, TENT, Showroom MAMA, V2, Ro Theater
15 nov 2011

Shared Space IV: Vivid Presentatie

17 nov – 31 dec 2012

Introductie op de tentoonstelling door Zoë Gray

Event ihkv Melanchotopia
17 nov 2011

Presentatie over Ring van Isa Genzken door Olivier Foulon

Event ihkv Melanchotopia
24 nov 2011

Masterclass Who is our audience? door Stefan Kalmár en Richard Birkett

Educatieproject ihkv Melanchotopia
27 – 28 nov 2011

Performance International Calling Frequency door Minouk Lim

Event ihkv Melanchotopia
2 dec 2011

De Derde Dinsdag #2, met Andrew Smart

Liveshow ism Bonheur, RAiR, WORM, TENT, Showroom MAMA, V2, Ro Theater
20 dec 2011

P.08

PROJECTEN

P.09

COSIMA VON BONIN'S FAR NIENTE FOR WITTE DE WITH'S SLOTH SECTION, LOOP #01 OF THE LAZY SUSAN SERIES, A ROTATING EXHIBITION 2010 – 2011

Tentoonstelling

10 okt 2010 – 9 jan 2011

De Duitse kunstenaar Cosima von Bonin presenteerde een tentoonstelling rond de fenomenen luiheid en vermoeidheid. Met een laconiek gevoel voor humor creëerde Von Bonin een bijzondere presentatie die was opgebouwd uit nieuwe en bestaande werken: van bovenmaats opgezette dieren en in elkaar genaaide doeken, tot ironische nabootsingen van minimalistische sculpturen. In haar presentatie vermengde Von Bonin elementen uit formalisme en abstractie met die uit de popart, balancerend tussen ernst en humor, nu eens zeer melancholisch, dan weer bruisend van kritische gevatheid. De titel van de tentoonstelling verwijst naar de Italiaanse uitdrukking 'Dolce far niente', het zalige nietsdoen.

De tentoonstelling bij Witte de With was voor Von Bonin de start van een reeks grotere museale tentoonstellingen in Europa, de zogenaamde 'loops' van The Lazy Susan Serie:
Loop #01: Witte de With, Rotterdam (10 okt 2010 – 9 jan 2011)
Loop #02: Arnolfini, Bristol (19 feb – 25 apr 2011)
Loop #03: MAMCO, Geneve (1 jun – 18 sep 2011)
Loop #04: Museum Ludwig, Keulen (8 jul – 3 okt 2011)

Randprogramma

Op verschillende zondagen werden events georganiseerd, zogenaamde Slothful Sundays rond de thema's in de tentoonstelling:

Filmmarathon

31 okt 2010

Met George A. Romero's zombietrilogie (Night of the living dead, Dawn of the dead en Day of the dead) en de documentaire Document of the dead.

Vertoning stop-motionfilms

7 nov 2010

Tijdens een workshop met als thema luiheid, creëerden leerlingen van het Wolfert Tweetalig (Rotterdam) vier stop-motionfilms, die werden vertoond in het Goethe-Institut.

Lezing Brian Dillon en boekpresentatie

14 nov 2010

Schrijver en criticus Brian Dillon sprak over luiheid en hypochondrie. Ook had de boekpresentatie van Source Book 9 plaats.

Cartoonmiddag

9 jan 2011

Vertoning in tentoonstellingszalen van klassieke Walt Disney en Looney Tunes animaties, met afsluitend Jacques Tati's Playtime.

Educatie

Voor middelbare scholieren, mbo-ers en hbo-ers werden tijdens deze tentoonstelling verschillende educatieve activiteiten georganiseerd, zoals kunstconfrontaties en workshops.

Art Now: Cosima von Bonin

2010

In samenwerking met de SKVR vond gedurende de tentoonstelling ruim een maand lang het Cultuurtraject *Art Now* plaats, waar aan ruim 400 jongeren deelnamen.

Samengesteld door Zoë Gray & Nicolaus Schafhausen

Publicatie Source Book #9 Cosima von Bonin (zie bij Publicaties, pag 23)

Partners Arnolfini, Bristol; MAMCO, Geneve; Museum Ludwig, Keulen

Ondersteund door The Indofin group, Cees en Inge de Bruin-Heijn, Gwoethe-Institut Nederland, Galerie Daniel Buchholz (Berlijn/Keulen), Galerie Neu (Berlijn)

P.10

SHARED SPACE

Shared Space III: Chris Kabel

Presentatie

10 okt 2010 – 16 okt 2011

Shared Space IV: Vivid

Presentatie

17 nov 2011 – 9 april 2012

In 2007 initieerden Witte de With en TENT het project *Shared Space*: een langdurige designpresentatie van een Rotterdamse vormgever in de gezamenlijke ruimte op de eerste verdieping aan de Witte de Withstraat 50. In navolging van Bertjan Pot (i.s.m. Frank Bruggeman) en Sebastiaan Straatsma ontwierp Chris Kabel de derde editie van *Shared Space*.

Chris Kabel transformeerde de ruimte tot een openbare ontmoetingsplek, geïnspireerd op een dorpsplein. Het ontwerp bestond onder meer uit een cirkelvormige bank (getiteld *Wood Ring*), die de ruimte verdeelde in een meer anoniem openbaar gedeelte aan de buitenkant en een meer intieme ruimte aan de binnenkant. De houten bank was gemaakt van een 10 meter lange massieve balk, die zodanig in stukken was gezaagd dat hij zich krulde tot een grote cirkel met een doorlopende houtnerf. Aan een magnetische muur kleefden boeken en publicaties van Witte de With en TENT. *Wood Ring* werd genomineerd voor de Dutch Design Award 2011.

Op 17 november 2011 werd *Shared Space IV* geopend, een ruimtelijk ontwerp naar een concept van Aad Krol van Galerie VIVID. Voor dit project stelde Krol een interieur samen met werk van de jonge ontwerpers Jack Brandsma, Thomas Eurlings, Jelle Feringa en Dennis Parren. Hiermee transformeerde Krol *Shared Space* tot een leeskamer, sober ingericht met een tafel, stoelen, een boekenrek, een hangende lampsculptuur en een spiegel.

Samengesteld door Nicolaus Schafhausen en Mariette Dölle (TENT).

'FOR ME, ARTISTIC ACTIVITY IS ABOUT EXPLORING THE LIMITS OF FREEDOM AND POINTING TO OR TRANSCENDING THEM.'

'ART, ART PRODUCTION AND ART HISTORY ARE DEEPLY INTERWOVEN WITHIN THE FABRIC, THE VERY ESSENCE OF OUR SOCIETY.'

P.12

MAKING IS THINKING

Tentoonstelling

23 jan – 1 mei 2011

Making is Thinking verkende uiteenlopende artistieke praktijken rondom noties van ambachtelijkheid en industrie. De tentoonstelling beoogde de hardnekkige indeling van enerzijds het praktische en anderzijds het intellectuele te doorbreken en presenteerde een reeks werken die de tweeledigheid tussen vorm en concept moesten verwerpen. Onder de kunstwerken waren verschillende terugkerende of overlappende interessegebieden waarneembaar. Zoals de fascinatie voor de amateur die zo bezig is met tijdconsumerende activiteiten dat deze bijna meditatief worden. Zoals de analyse van het scheppingsproces en een transformatie van deze analyse in een nieuw scheppingsmoment. Zoals de verkenning van de beeldhouwkunst en de toegepaste kunsten, een strijd tussen functionalisme en formalisme die elke zweem van nostalgie vermijdt. Zoals de bloei van decoratie en schoonheid bij de herbeoordeling van bepaalde modernistische stijlfiguren. Zoals het ontwijken van het bewuste denken en de nadruk op intuïtieve kennis. De gevatte en licht ironische toon van veel werken ontkrachtte de vroomheid die discussies over ambachtelijkheid vaak omgeeft.

Randprogramma

Artist talk Rita McBride

2 feb 2011

Rita McBride presenteerde werken die bijeengebracht zijn in haar publicatie *Public Works* (2008), inclusief haar monumentale installatie *Mae West*, waarvan de constructie in München live gevolgd werd via een online webcam.

Crafternoon

27 feb 2011

Deelnemers gingen samen met curator Zoë Gray en de Rotterdamse beeldend kunstenaar Jay Tan op zoek naar de betekenis van 'maken' gerelateerd aan werken, kunst, ambacht, hobbyïsme en 'craftivism'. Bij wijze van introductie werden deelnemers verzocht iets mee te nemen waaraan zij toentertijd werkten.

Educatie

Workshop Hedwig Houben

26 – 28 april 2011

Masterclass Julia Dault & William J. O'Brien

25 jan 2011

Zie *Educatie*, pag 20

Deelnemers Wilfrid Almendra, Eva Berendes, Alexandre da Cunha, Julia Dault, Dewar & Gicquel, Ane Hjort Guttu, Hedwig Houben, Teppei Kaneuji, Edgar Leciejewski, Rita McBride, William J. O'Brien, Eva Rothschild, Hans Schabus, Koki Tanaka

Samengesteld door Zoë Gray, geassisteerd door Amira Gad

Publicatie De begeleidende digitale publicatie *Making is Thinking* kwam tot stand in de loop van de tentoonstelling en werd in delen online voor het publiek beschikbaar gemaakt [zie *Publicaties*, pag 23]

Ondersteund door Goethe-Institut Nederland, OCA, CulturesFrance, Institut Français des Pays-Bas (Maison Descartes), Oostenrijk Ambassade in Den Haag

P.13

TO TELL THE TRUTH

Lezingenserie

18 mei – 2 nov 2011

In 2011 werd het publieke debat over de culturele sector en de rol van kunst, kunstenaars en kunstinstellingen steeds uitgesprokener en zichtbaarder. Middels de lezingenserie *To Tell The Truth* wilde Witte de With ruimte creëren voor een geëngageerde dialoog, door leden van het eigen programma-team te vragen hun ideeën over cultuurpolitiek en de publieke rol van Witte de With uiteen te zetten. Reacties uit de zaal werden daarbij zeer op prijs gesteld. Deze lezingen konden live worden gevolgd via Witte de With's Ustream kanaal.

The danger of mediocrity

18 mei

In een politieke atmosfeer die steeds meer gedomineerd wordt door een reactionaire retoriek, staan culturele instellingen onder grote druk om populair te zijn, leuk gevonden te worden en de mythische 'massa's' aan te spreken. Directeur Nicolaus Schafhausen onderzocht alternatieven voor deze gevaarlijk simplistische benadering van cultuur en de relevantie ervan voor hedendaagse kunstinstellingen.

The empty center

25 mei

Monica Szewczyk, hoofd publicaties, stelde een politiek constructieve manier voor om hedendaagse kunstinstellingen kritisch te bekijken. Ze pleitte voor hun rol in het vormen van een werkelijk open publiek domein, beginnend met de huldiging van het 'lege centrum': niet een centrum zonder bezoekers, kunst of radicale ideeën, maar één zonder een logica die van mensen nummers wil maken.

Please

19 okt

Kunstinstituten voelen een steeds grotere druk om te behagen, als gevolg van de voorschriften van subsidiërende fondsen en omdat zij tegemoet willen komen aan de eisen van een samenleving die steeds populistischer wordt. Junior curator Anne-Claire Schmitz ging hier aan de hand van een aantal casestudies op in.

Upstairs, downstairs

26 oktober

In de afgelopen jaren is de nadruk steeds meer komen te liggen op de toegankelijkheid van culturele instellingen. Zij worden gestimuleerd om almaar nieuwe publieksgroepen aan te trekken. Hoe prijzenswaardig ook, beperkt de discussie beperkt zich vaak tot het vlak van demografie en bezoekersstatistieken. Curator Zoë Gray belichtte het thema toegankelijkheid in bredere zin en bracht het in verband met het onderwijs en verschillen in sociale klasse.

What is right and what is left

2 nov

Curator Juan A. Gaitán sprak over de manier waarop men het publieke domein tracht om te vormen tot een beheersbare eenheid en de invloed die dit heeft op de beeldende kunst. Vanuit het perspectief van de hedendaagse kunst onderzocht hij hoe de zo noodzakelijke vrijplaats, waarin ruimte is voor verschillende en zich onderscheidende standpunten op sociaal, cultureel of economisch vlak, tot stand kan komen.

**'MONEY IS THE SIGH OF
THE OPPRESSED CREA-
TURE, THE HEART OF A
HEARTLESS WORLD, AND
THE SOUL OF SOULLESS
CONDITIONS. IT IS THE
OPIUM OF THE PEOPLE.'**

P.15

THE END OF MONEY

Tentoonstelling

22 mei – 7 aug 2011

The End of Money was een groepstentoonstelling over tijd en waarde. De tentoonstelling en de begeleidende publicatie reflecteerden op de angst, hoop en verwachtingen die gepaard gaan met 'het einde van geld' en het onheilspellende gevolg daarvan: het verdwijnen van een absolute waardestandaard. Wat voor beperkingen legt de economie op aan onze verbeelding en hoe is deze gezamenlijke verbeelding verantwoordelijk voor de totstandkoming van onze huidige economie? Aan dit project ligt het utopische idee ten grondslag dat in een wereld zonder geld – een wereld waarin we ons geld zelfs niet meer herinneren – andere waarden kunnen opkomen, waardoor nieuwe sociale verbanden en een andere relatie tot tijd kunnen ontstaan.

De werken in *The End of Money* varieerden van beschouwingen over de willekeurige manier waarop waarde aan dingen wordt toegekend tot onderzoeken naar het absolute verlies van representatieve waarde. Andere werken legden de nadruk op tijd, die in onze door efficiëntie geobsedeerde kapitalistische cultuur een blijvend correlaat van geld is.

Randprogramma

The Discreet Charm

Performance door Goldin+Senneby

21 mei

Tijdens de opening werd de performance *The Discreet Charm* uitgevoerd. Deze had de vorm van een pitch voor een opvoering zoals dat in het theater vaker gebeurt. Hierbij worden de scènes van een stuk voorgespeeld in een schaalmodel van de setting. Het werk ging over de egoïstische financiële praktijken binnen de hedendaagse bankwereld. De opstelling bleef onderdeel van de tentoonstelling.

Money, Time and Imagination

Filmvertoning

26 jun

Vertoning van een selectie historische en hedendaagse films over geld en tijd, samengesteld door Juan A. Gaitán en Mariska Oosterloo in het kader van 'Special Events' voor de abonnees van de Museum Uitmail, georganiseerd door de Vereniging Musea Rotterdam.

Deelnemers Alexander Apóstol, Pierre Bismuth, Peter Fischli & David Weiss, Zachary Formwalt, Goldin+Senneby, Hadley+Maxwell, Toril Johannessen, Vishal Jugdeo, Agnieszka Kurant, Matts Leiderstam, Maha Maamoun, Christodoulos Panayiotou, Lili Reynaud-Dewar, Tomás Saraceno, Tonel, Vangelis Vlahos en Lawrence Weiner

Samengesteld door Juan A. Gaitán, geassisteerd door Amira Gad

Publicatie *The End of Money*, digitale en geprinte publicatie (zie Publicaties, pag 23)

Partners Time/Bank: Tijdens de tentoonstelling accepteerde With de With Time/Banks hour-notes, ontworpen door Lawrence Weiner. Time/Bank is een project van e-flux

Ondersteund door Office for Contemporary Art Norway; Cypriot Ministry of Education & Culture; Pro Helvetia: Swiss Arts Council; Vereniging Musea Rotterdam

Met speciale dank aan Fonds BKVB; Canada Council for the Arts; en Nationalgalerie im Hamburger Bahnhof – Museum für Gegenwart – Berlin

P.16

MELANCHOTOPIA

Tentoonstelling

3 sep – 27 nov 2011

Witte de With epicentrum

3 sep – 31 dec 2011

In de Rotterdamse binnenstad en Witte de With

Voor de tentoonstelling *Melanchotopia* werden meer dan veertig internationale kunstenaars uitgenodigd te werken op uiteenlopende locaties in Rotterdam – plaatsen waar wordt geleefd en gewerkt. Van grootschalige interventies tot zeer eenvoudige gebaren, toonde *Melanchotopia* ideeën en kunstwerken op een manier die verder ging dan de klasieke kunstroute. Het werk van elke kunstenaar werd onderdeel van de stad en onthulde een stukje van haar bewoners en gebruikers. *Melanchotopia* was een tentoonstelling over de realiteit van het hedendaagse Rotterdam.

Gedurende de tentoonstelling in de stad (tot 27 november) en daarna tot 31 december was Witte de Withs derde verdieping het 'epicentrum' van *Melanchotopia*. In het epicentrum was informatie te vinden over de tentoonstelling. Zo waren hier alle projecten grafisch in kaart gebracht en konden bezoekers een gids, plattegrond of audiotour ophalen. Ook was er een boekwinkel (een pop-up store van Pro qm, Berlijn) en vonden lezingen en artist talks plaats in een auditorium. Bovendien was een aantal kunstwerken en installaties te zien in Witte de With.

Randprogramma

Tijdens de opening op 2 september gingen ieder half uur twee rondleidingen van start in de binnenstad (in het Engels en Nederlands). De première van *Music for Melanchotopia* door George Van Dam vond plaats, live uitgevoerd in de Rotterdamse Schouwburg. Van zonsondergang tot zonsopgang was de performance *It's all downhill from here on* van Filip Gilissen te zien op de hoek van Karel Doormanstraat en Crispijnstraat.

Educatie

Het *Melanchotopia* epicentrum bood workshops en masterclasses aan onder leiding van medewerkers, deelnemende kunstenaars en gastdocenten. Voor groepen (jong)volwassenen, studenten en middelbare scholieren waren er kunstconfrontaties, rondleidingen en introducties. Zie *Educatie*, pag 20.

Naast de educatieve programma's vonden in het epicentrum bijna dagelijks evenementen plaats, zoals artist talks, lezingen, boekpresentaties, filmvertoningen en performances.

Lidwien van de Ven in De Havenloods Project

31 aug – 23 nov 2011

Melanchotopia audiotour

Zie *Educatie*, pag 20

3 sep – 31 dec 2011 (doorlopend)

Pro qm in Witte de With

Boekwinkel

3 sep – 31 dec 2011 (doorlopend)

Performance *The Soapbox Speaker van de Rotterdamse Centrummarkt* van Saâdane Afif

3 sep – 27 nov 2011 (iedere dinsdag en zaterdag)

Introducties op de tentoonstelling door Witte de Withs programmastaf

3 sep – 31 dec 2011 (doorlopend)

Performance *It's All Downhill From Here On* van Filip Gilissen

9 sep – 27 nov 2011 (iedere vrijdag)

Lezing *Molla Nasreddin: Embrace your Antithesis* door Slavs en Tatars

10 sep 2011

Conversatie tussen kunstenaars Harold Ancart en Filip Gilissen

15 sep 2011

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Anne-Claire Schmitz

22 sep 2011

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Justin Hoffman

23 sep 2011

Conversatie tussen Monika Szewczyk en Erik van Lieshout

28 sep 2011

P.17

Kunstconfrontatie met debat

Zie Educatie, pag 20

1 okt – 27 nov 2011

Masterclass Pierre Bismuth

Zie Educatie, pag 20

13 okt 2011

Conversatie tussen Anne-Claire Schmitz en Pierre Bismuth

13 okt 2011

Conversatie tussen Nicolaus Schafhausen en Juan A. Gaitán

20 okt 2011

Crash Course to the Art Community door Zoë Gray en

Belinda Hak

Zie Educatie, pag 20

9 nov 2011

Conversatie tussen Zoë Gray en Zin Taylor

9 nov 2011

Presentatie over de *Melanchotopia* audiotour en filmvertoning door Veldwerk

10 nov 2011

Lezing *From Vancouverism to HybridCity* door Trevor Boddy,

11 nov 2011

Conversatie *What is a local context?* tussen Nicolaus Schafhausen en Razvan Ion

15 nov 2011

Presentatie over *Ring* van Isa Genzken door Olivier Foulon

24 nov 2011

Masterclass *Who is our Audience?* door Stefan Kalmár en Richard Birkett

Zie Educatie, pag 20

27 – 28 nov 2011

Performance *International Calling Frequency* door Minouk Lim

2 dec 2011

Deelnemers Michael van den Abeele, Saädane Afif, Harold Ancart, Danaï Anesiadou, Sven Augustijnen, Dirk Bell, Michael Beutler, Guillaume Bijl, Pierre Bismuth, Monica Bonvicini, George van Dam, Thea Djordjadze, Jean-Pascal Flavien, Olivier Foulon, Murray Gaylard, Filip Gilissen, Adam Gillam, Arnaud Holleman, Peter Hutton, Adrià Julià, Leon Kahane, Erik van Lieshout, Minouk Lim, Sarah Morris, Alex Morrison, Kate Newby, Ricardo Okaranza, Henrik Plenge Jakobsen, Nina Pohl, Tomo Savić-Gecan, Markus Schinwald, Slavs and Tatars, Mårten Spångberg, Tobias Spichtig, Nasrin Tabatabai & Babak Afrassiabi, Zin Taylor, Harald Thys & Jos De Gruyter, Octavian Trauttmansdorff, Kostis Velonis, Lidwien van de Ven, Peter Wächtler, Lawrence Weiner

Samengesteld door Nicolaus Schafhausen en Anne-Claire Schmitz, geassisteerd door Thomas Cuckle, Amira Gad, Fabian Schoeneich, Sam Sterckx

Publicatie *Melanchotopia* tentoonstellingsgids en plattegrond, gids en visuele identiteit door Surface, foto's door Steffen Jagenburg. Plattegrond door Studio Matthias Görlich

Locaties SPAR Corandewal, Pathé Schouwburgplein, Weenink Bedrijfskleding, ROTTERDAM.INFO, Museum Rotterdam, Robeco, Bar Mon Cheri, Shop Erotica, Avondwinkel Alexia, Galerie VIVID, Willibrordschool, Rotterdamse centrummarkt, Grotekerkplein, Beurs-World Trade Center, Stadswinkel Centrum Stadhuis, Grand Hotel Central, Q-Park Weena, Het Schieblock, The Manhattan Hotel, Nationale-Nederlanden, Rotterdam Centraal, Groot Handelsgebouw & Engels Grandcafé Restaurant Zalen, Rotterdamse Schouwburg, Mauritsplaats, Pauluskerk, Van Urk Piano's & Vleugels, Jan Segeren herenmode, De Karel Doorman, Queens of Rings, Bilderberg Parkhotel, Buro Rietveld / Dutch Style Company, Stiltecentrum Erasmus MC, Hartman Binnenhuisadviseurs, De Havenloods

Ondersteund door VSB Fonds; SNS Reaal Fonds; Gobierno de Espana AC/E; Institut Francais; Creative New Zealand; Danish Arts Council; Canada Council for the Arts; Swiss Arts Council Pro Helvetia.

Met speciale dank aan Art & Flywork, Berlage Institute, BQ Gallery, Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Buro Rietveld, Catriona Jeffries Gallery, Centrum Beeldende Kunst Rotterdam, CityTec, Dagopvang Couwenburg, de+ge architecten, Delta Marine Consultants, Dutch Language Institute ITHA, Dutch Style Company, EIDOTECH GmbH, Etablissement d'en face projects, Galerie De Aanschouw, Gemeente Rotterdam, Gemeente Rotterdam Bestuursdienst, Gemeente Rotterdam Bureau Binnenstad, Gemeente Rotterdam Publiekszaken, Gemeentewerken Rotterdam, Ramon 'Tappie' Gielen, Gypex vzw, Hartman Binnenhuisadviseurs, Havenbedrijf Rotterdam N.V., Holland Casino, Impulse Art Management, ING Art Collection, ING Real Estate, Jan Prins Openbare Montessori School, Maritiem Museum, Boudewijn Martens, Museum Boijmans van Beuningen, Museum Rotterdam, NAi, Nationale-Nederlanden, NEONWorks.ca, Nicolas Firket Architects, NS, off_corso, Pauluskerk, Piet Zwart Institute, Politie Rotterdam-Rijnmond, ProRail, Q-Park, Queen of Rings, R.S.C. Sanctus-Laurentius, Rupesh, Ramkisoosing, Regionaal Cameratoezicht, ROTTERDAM.INFO, Rotown, Royal BAM Group, RTC, Sculpture International Rotterdam, Skyland offsetdrukkerij, Sprüth Magers Berlin, Stichting Kaus Australis, Stichting Veerhaven Rotterdam, The After Lucy Experiment, TheGreenEyl, Via Kunst, Weenink Bedrijfskleding, Wereldmuseum, Willibrordschool, ZUS.

P.18

PUBLIEKS-

BEREIK

**'WHEN ANYTHING CAN
BE ART, HOW DO YOU
KNOW AS AN ARTIST THAT
WHAT YOU'RE DOING HAS
ENOUGH VALUE FOR YOU?'**

P.20

EDUCATIE

Witte de With biedt leerlingen, jongeren en volwassenen middels het educatieprogramma de ruimte om kennis op te doen, in gesprek te gaan en ideeën uit te wisselen over hedendaagse kunst. De basis die Witte de With structureel biedt aan alle niveaus van het onderwijs – van voortgezet, MBO tot hoger onderwijs – bestaat uit kunstconfrontaties en introducties. Witte de With stimuleert hiermee de belangstelling voor hedendaagse beeldende kunst en bindt steeds weer nieuwe, jonge publieksgroepen aan de instelling. Tijdens de projecten verkrijgt Witte de With inzicht in een nieuwe generatie publiek. De opgedane kennis wordt toegepast om projecten kwalitatief te verbeteren, de zichtbaarheid te versterken en het netwerk te verbreden en te verdiepen.

Samenwerkingen met onderwijs- en kunstinstellingen

Witte de With onderhoudt intensieve contacten met jongeren, studenten en jonge professionals, heeft structurele contacten met het voortgezet onderwijs en werkt nauw samen met kunst- en cultuuropleidingen en collega-instellingen. Na een succesvolle samenwerking in voorgaande jaren, werd de samenwerking met de PABO van de Hogeschool Rotterdam gecontinueerd. Net als de samenwerking met de docentenopleiding van de Willem de Kooning Academie, Nederlands fotomuseum, TENT en Boijmans van Beuningen met betrekking tot het (museum)gidsentraject. Ook werd er gewerkt met diverse andere hogescholen en universiteiten binnen en buiten Rotterdam en Nederland. Witte de With maakt deel uit van het Rotterdams Educatie Netwerk (REN) van musea en kunstinstellingen. In 2011 werd een nieuw partnerschap aangegaan met het Einstein Lyceum (Rotterdam) gericht op het Leonardo onderwijs, met als doel om vaardigheden en talenten van hoogbegaafde leerlingen op het gebied van kunst en cultuur te ontdekken en te ontwikkelen. Deze samenwerking wordt in 2012 gecontinueerd.

Onderwijs

Tijdens een kunstconfrontatie gaan leerlingen samen met een begeleider van Witte de With de tentoonstelling bekijken. Het interdisciplinaire en actuele karakter van hedendaagse kunst sluit goed aan bij hun belevingswereld. De leerlingen worden gestimuleerd om zélf te kijken, verbanden te leggen, een eigen mening te vormen en deze te verwoorden. Dit actieve kijk- en denkwerk heeft een positief effect op de betrokkenheid bij de tentoonstelling en leidt tot verrassende gesprekken en discussies over kunst.

Kunstdebat

13 - 14 okt, 22 nov 2011

Tijdens de tentoonstelling *Melanchotopia* konden scholen aansluitend op de kunstconfrontatie een debat 'boeken'. Hierbij werd de klas getraind om verschillende stellingen

over hedendaagse kunst te bediscussiëren. Twee groepjes debatteerden in Lagerhuisstijl tegen elkaar onder leiding van een debatleider. De stellingen sloten aan bij verschillende onderwerpen uit de tentoonstelling, zoals: 'Er bestaat geen Rotterdamse identiteit' en 'Een kunstwerk in de openbare ruimte mag niet kritisch zijn'. Klassen van de Rotterdamse Wolfert van Borselen en het Einstein Lyceum namen deel.

Masterclasses & workshops

Studenten en jonge professionals in de beeldende kunst kunnen zich theoretisch en artistiek verdiepen tijdens workshops en masterclasses door kunstenaars, curatoren en anderen uit de beroepspraktijk waarmee Witte de With samenwerkt. Witte de With is één van de weinige kunstinstellingen in Nederland die binnen de beeldende kunst workshops en masterclasses voor (inter)nationale hoogopgeleide talenten aanbiedt met een open inschrijving. De unieke projecten vormen een duidelijke aanvulling op het reguliere onderwijs en dichten het gat tussen onderwijs en praktijk.

Masterclasses Julia Dault en William J. O'Brien

Making is Thinking

25 jan 2011

Julia Dault en William J. O'Brien, beiden vertegenwoordigd in *Making is Thinking*, gaven een masterclass aan jonge professionals en BA/MA studenten. Met kunstenaar en kunstcriticus Julia Dault (New York, VS) behandelden de deelnemers onderwerpen als opzettelijkheid, expertise en heden. In de masterclass van kunstenaar William J. O'Brien (Chicago, VS) onderzochten ze middels tekenoefeningen en discussies de intuïtieve en hedendaagse benaderingen van ruimte en lichaam. Deelnemers kwamen van het Piet Zwart Institute (Rotterdam), de Willem de Kooning Academie (Rotterdam), ArtEZ (Arnhem), Gerrit Rietveld Academie (Amsterdam), HKU (Utrecht), Sandberg Instituut (Amsterdam) en Universiteit van Amsterdam.

Workshop Hedwig Houben

Making is Thinking

26 - 28 apr 2011

Hedwig Houben (Brussel, België), deelnemer aan de tentoonstelling *Making is Thinking*, gaf een tweedaagse workshop over de mislukking van een kunstwerk aan derde- en vierdejaars studenten van de Willem de Kooning Academie (Rotterdam). Tijdens de workshop ging de groep op zoek naar nieuwe mogelijkheden voor mislukte kunstwerken. Zo werden verborgen mogelijkheden ontdekt en nieuwe wegen gecreëerd voor een schijnbaar doodlopend pad.

P.21

Masterclass Pierre Bismuth

Melanchotopia

13 okt 2011

In zijn werk onderzoekt kunstenaar Pierre Bismuth (Brussel, België) de vele verschijningsvormen van kennis en cultuur. Hij trekt hun effectiviteit en nut in twijfel door gebruik te maken van omkering, herhaling en vermenigvuldiging. Tijdens de masterclass stonden de volgende vragen centraal: Wat creëert autoriteit en status? Hoe kan het saboteren van gezond verstand en gebruik maken van formeel eclecticisme leiden tot de ontwikkeling van een methodiek? Deelnemers studeerden aan het Piet Zwart Institute (Rotterdam), De Ateliers (Amsterdam) en La Cambre (Brussel, België).

Workshop Crash Course to the Art Community

Melanchotopia

9 nov 2011

Crash Course to the Art Community door Zoë Gray (curator, Witte de With) en Belinda Hak (zakelijk coördinator, Witte de With) was een eendaagse kennismaking met de diversiteit van de kunstwereld, bedoeld om de professionaliteit van jonge en bijna afgestudeerde kunstenaars verder te ontwikkelen. De workshop bestond uit een aantal ontmoetingen met professionals uit het veld: Petra Kuipers (Motive Gallery, Amsterdam), Johan Gustavsson & Clara Polli Monguilod (1646, Den Haag) en kunstenaar Zin Taylor (Calgary, Canada). Deelnemers waren (oud-)studenten van de Willem de Kooning Academie (Rotterdam), AKI (Enschede), het Sandberg Instituut (Amsterdam), HKU (Utrecht), KABK (Den Haag), AKV Sint Joost (Breda), ArtEZ (Arnhem) en de Gerrit Rietveld Academie (Amsterdam).

Masterclass Who is your Audience?

Melanchotopia

27 – 28 nov 2011

Who is our audience? was een tweedaagse masterclass door Stefan Kalmár (directeur) en Richard Birkett (curator) van Artists Space (New York, VS). Er stonden diverse vragen centraal: Wanneer bedient de instelling het publiek en wanneer bedient het publiek de instelling? En bepaalt publiek de identiteit van de instelling? Deelnemers waren studenten van de Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit (Amsterdam), Universiteit Leiden, Erasmus Universiteit (Rotterdam), Universiteit Utrecht, KABK (Den Haag), HKU (Utrecht), Gerrit Rietveld Academie (Amsterdam) en het Dutch Art Institute (Arnhem).

Melanchotopia audiotour

In het kader van *Melanchotopia* ontwikkelde *Veldwerk | film + educatie + beleid* een audiotour door de Rotterdamse binnenstad. Middels een mix van stadsverhalen, opgenomen

omgevingsgeluiden en de verhalen van gewone en minder gewone, oude en nieuwe Rotterdammers en kunstenaars, kwam de luisteraar in aanraking met alternatieve en verborgen dimensies van de stad. Sommige audiofragmenten stonden in directe relatie tot een kunstwerk en/of kunstenaar, andere fragmenten refereerden aan het thema van de tentoonstelling. Aan de audiotour werkten mee: Murray Gaylard & Arnoud Holleman (kunstenaars), George van Dam (componist), Ronald Roskam (politieofficier), studenten van de ITHA Dutch Language Institute, Marc Schuilenberg (filosoof/criminoloog), Chiu Wah Li (drukker), Jan Ebbeltjes (boer/activist), Gert-Jan Kleinrensink (anatom), Hannie de Vries & Daan Vrouwdeunt (havenbewoners), Jorrit Spoelstra (fietskoerier) en Remko Andeweg (stadsecoloog). De locaties van de audioclips waren te vinden op de *Melanchotopia* plattegrond. De clips waren te downloaden via de website en op de locaties middels een QR-code. Ook konden bezoekers in Witte de With een mp3-speler met de audiotour lenen.

Gratis rondleidingen op woensdag en zondag

Bezoekers konden iedere woensdag en zondag om 15 uur een gratis rondleiding door een medewerker van Witte de With volgen. Een goede gelegenheid om op een persoonlijke en informele manier informatie over de tentoonstelling en/of Witte de With te verkrijgen.

Rondleidersteam

In de afgelopen jaren groeide het rondleidersteam uit tot een vaste groep met uitgebreide kennis over hedendaagse kunst en didactische vaardigheden. De rondleiders worden getraind om te werken met verschillende leeftijden en niveaus van onderwijs – van praktijkleerlingen tot MA studenten – waarbij een interactieve aanpak de leidraad vormt. In 2011 waren de rondleiders: Lisa Diederik, Fleur Flohil, Johan Gielen, Hedwig Homoet, Esther Jonkman, Afagh Morrowatian, Anne van Oppen, Frank van der Pluijm, Aleit Veenstra, Gino van Weenen en Marloes van der Wiel.

P.22

PUBLIEKS- EVENEMENTEN

Naast haar eigen programma's, projecten en evenementen werkt Witte de With regelmatig samen met andere organisaties aan grotere publieksevenementen. Deze activiteiten spreken meestal een ander, niet-regulier publiek aan.

De locatie wisselt steeds, zodat het publiek kan kennismaken met verschillende instellingen. *De Derde Dinsdag* wordt in ieder geval tot de zomer van 2012 gecontinueerd.

Museumnacht

5 mrt 2011

Tijdens de Rotterdamse Museumnacht was bij Witte de With de tentoonstelling *Making is Thinking* te zien. Hiernaast werd het kunstenaarsboek *ONE DAY* van Susanne Kriemann gepresenteerd. Voor deze gelegenheid werd een slideshow met afbeeldingen uit het boek ontwikkeld, ondersteund door een geluidscollage van de Rotterdamse kunstenaar Maziar Afrassiabi. Tijdens de Museumnacht was Kriemann aanwezig om vragen van het publiek te beantwoorden en boeken te signeren.

Festival Wereld van Witte de With

9 – 11 sep 2011

Bij Witte de With was tijdens het festival de tentoonstelling *Melanchotopia* te bezoeken. Speciaal voor het festival waren er gedurende het weekend rondleiders van Witte de With gesitueerd bij SPAR Corendewal om bezoekers van het festival te informeren over het werk van het kunstenaarscollectief Slavs and Tatars – de SPAR was de locatie van hun werk. Slavs and Tatars gaven in Witte de With een lezing over hun publicatie *Molla Nasreddin: Embrace Your Antithesis*.

Polder Cup

9 sep – 11 dec 2011 (doorlopende filmvertoning)

Polder Cup was onderdeel van het project *Between You and I* (2009 – 2010), een samenwerkingsproject van SKOR en Witte de With. Voor *Polder Cup* bracht kunstenaar Maider López de Nederlandse liefde voor voetbal en het typisch Nederlandse landschap van water en polders op een unieke manier samen. López organiseerde een wedstrijdpool in de polders van het Zuid-Hollandse Ottoland. Zij legde de wedstrijden vast op film en foto's die in De Kunsthal werden gepresenteerd. In die periode werd de film tevens in Witte de With vertoond. Bij Post Editions verscheen de publicatie *Polder Cup*.

De Derde Dinsdag

15 nov en 20 dec 2011

Instellingen in en rondom de Witte de Withstraat bundelden in 2011 hun krachten om gezamenlijk een maandelijks culturele liveshow te organiseren, getiteld *De Derde Dinsdag*. Participerende instellingen naast Witte de With zijn Bonheur, RAiR, WORM, TENT, Showroom MAMA, V2 en het Ro Theater. Samen presenteren ze, ieder vanuit zijn eigen discipline, op de derde dinsdag van iedere maand een mix van theater, film, beeldende kunst, performance en muziek.

P.23

PUBLICATIES

In 2011 werkte Witte de With aan verschillende gedrukte publicaties en zette de eerste stappen op het gebied van online publiceren met *Making is Thinking* en *The End of Money*, beiden verschenen bij de gelijknamige tentoonstellingen. Het online publiceren van boeken was succesvol en heeft de weg gebaad voor nieuwe mogelijkheden ten aanzien van distributie, publieksbereik en verkoop van publicaties¹. De voorbereidingen voor wellicht het meest ambitieuze Witte de With-boek tot nu toe werden voortgezet: *20+ Jaar Witte de With* ging op 20 december ter perse en op 20 januari 2012 werd het gepresenteerd. Ook een andere langverwachte publicatie verscheen, namelijk *Reflections 02: On Super-diversity* van Tariq Ramadan. De officiële presentatie van dit boek vond plaats in 2012, met medewerking van de Rotterdamse socioloog Willem Schinkel en kunstenaar Wendelien van Oldenborgh.

Witte de With neemt jaarlijks deel aan verschillende boekenbeurzen, die bij uitstek de mogelijkheid bieden tot direct contact met klanten, detailhandelaren, distributeurs en andere uitgevers. Zo presenteerde Witte de With zich op PA/PER VIEW in Brussel, de Sunday Book Fair van Temporary Stedelijk 2 (Stedelijk Museum Amsterdam) en de Printed Matter Art Book Fair in New York. Mede-uitgever Sternberg Press behartigde onze belangen tijdens de Miss Read Art Book Fair in Kunst-Werke, Berlijn, waar *Cornerstones* gepresenteerd werd.

In 2011 werd gewerkt aan een aantal publicaties dat zal verschijnen in 2012, twee digitale en twee gedrukte versies. De eerste digitale publicatie is een essay door de Israëlische filosoof Avital Ronell dat zij schreef in opdracht van Witte de With. *Powering Down on Authority*, is een beschouwing over de veranderende aard van het gezag. De andere digitale uitgave, *Morality in Fragments*, vormt de neerslag van een onderzoek tijdens het grootschalige project *Morality* (2009 – 2010). Het meest recente deel uit Witte de With's Rotterdam-serie wordt gemaakt samen met de in Rotterdam en Berlijn gevestigde kunstenaar Lidwien van de Ven. Tijdens de tentoonstelling *Melanchotopia* verschenen haar beelden als spread op de middenpagina van het wekelijkse huis-aan-huisblad De Havenloods. Deze en aanvullende beelden worden gebundeld in de geplande publicatie *Rotterdam: Sensitive Times*. In 2011 werd bovendien gewerkt aan een nieuw *Source Book*, het laatste in een serie van tien, dat in 2012 uitkomt en ingaat op het werk van Angela Bulloch.

1 *Making is Thinking* werd in 2011 620 keer gedownload en door ruim 8.500 unieke bezoekers online bekeken. *The End of Money* werd in 2011 1.300 keer gedownload en door ruim 26.600 unieke bezoekers online bekeken.

Making is Thinking

Ter gelegenheid van de tentoonstelling *Making is Thinking* (23 jan – 1 mei 2011) presenteerde Witte de With haar eerste digitale publicatie. Om het belang dat *Making is Thinking* aan het proces hechtte te onderstrepen, kreeg de begeleidende publicatie in de loop van de tentoonstelling vorm. Ze dacht als het ware met de tentoonstelling mee en werd in afleveringen online geplaatst. De publicatie is inmiddels in zijn geheel te downloaden en biedt een historisch perspectief op ambacht; een kort verhaal geïnspireerd op de animatiefilm van Teppei Kaneuji die werd getoond in de tentoonstelling; een tweegesprek tussen beeldend kunstenaar Ane Hjort Guttu en Solveig Øvstebø, een essay over de werken van Koki Tanaka en Julia Dault; en een nawoord van curator Zoë Gray.

Redactie Zoë Gray

Bijdragen Alice Motard, Yoshiko Nagai, Ane Hjort Guttu, Solveig Øvstebø, Gavin Delahunty

Ontwerp deValence, Parijs

ISBN 978-90-73362-96-3

The End of Money

Ter gelegenheid van de tentoonstelling *The End of Money* (22 mei – 7 aug 2011) verschenen een digitale publicatie en een speciale geprinte editie met een kleine oplage van 100. De auteurs zijn gevraagd om vanuit hun oogpunt – fictie, kunstgeschiedenis, filosofie of kritiek – te reflecteren op het thema van de tentoonstelling. De publicatie omvat daarnaast documentatie van de tentoonstelling, in woord en beeld en enkele nieuwe bijdragen van deelnemende kunstenaars, die betrekking hebben op hun werken in de tentoonstelling. De speciale editie kreeg een beeldbijdrage van de Zwitserse kunstenaars Peter Fischli en David Weiss.

Redactie Juan A. Gaitán

Bijdragen Dessislava Dimova, Donatien Grau, Hadley+Maxwell, Peter Fischli and David Weiss, Dieter Roelstraete Carolina Sanín, en Tonel

Ontwerp Kristin Metho

ISBN 978-90-73362-98-7 (digitale editie)

ISBN 978-90-73362-00-0 (gedrukte editie)

Prijs € 25

Cornerstones

Welke kunstenaars hebben de basis gelegd voor de hedendaagse cultuurproductie? Deze vraag werd gesteld aan toonaangevende kunsthistorici en critici die Witte de With uitnodigde als sprekers voor het lezingenprogramma *Cornerstones* (2008 en 2009). Ieder van hen werd gevraagd te vertellen over het werk van een door hen gekozen kunstenaar die belangrijk was en is voor de hedendaagse kunstproductie. Een selectie van deze inzicht biedende lezingen werd gebundeld in het boek *Cornerstones*. Iedere auteur

P.24

heeft zijn eigen karakteristieke benadering – van een persoonlijk verhaal tot een dieptebeschouwing van een afzonderlijk werk, van sociale interpretatie tot filosofische analyse. *Cornerstones* is tevens verkrijgbaar via Sternberg Press en de hieronder genoemde distributeurs.

Hoofdredactie Juan A. Gaitán, Nicolaus Schafhausen, Monika Szewczyk

Redactie Leah Whitman-Salkin

Curatoren lezingenreeks Renske Janssen, Nicolaus Schafhausen

Ontwerp Kummer & Herrman, Utrecht

Uitgegeven door Sternberg Press en Witte de With Center for Contemporary Art

Distributie Europa: Vice Versa Vertrieb; Frankrijk, België, Luxemburg en

Zwitserland: les presses du réel; Verenigd Koninkrijk: Artdata; Verenigde

Staten: RAM Publications & Distribution

ISBN 9781934105481

Prijs €22

Reflections 02. On Super-diversity door Tariq Ramadan

Witte de With gaf Tariq Ramadan de opdracht om het complexe en gelaagde idee van 'superdiversiteit' verder uit te werken, met als doel om de focus op immigratie in het huidige debat aan de orde te stellen en te problematiseren. Het resultaat was een beschouwing waarin hij uitgaat van universalisme als een noodzakelijk maar gedevalueerd perspectief, en een kritiek op het hedendaagse discours, de gebruikte dialoog en de beperkingen daarvan wanneer het gaat over diversiteit in de dagelijkse praktijk. *On Super-diversity* verscheen in het oorspronkelijke Engels, met een Nederlandse en Arabische vertaling.

Hoofdredactie Nicolaus Schafhausen, Caroline Schneider, Monika Szewczyk

Auteur Tariq Ramadan

Nederlandse Vertaling Walter van der Star

Arabische vertaling Salam Shughry, Sahar Mandour

Engelse redactie Amira Gad, Monika Szewczyk, Leah Whitman-Salkin

Nederlandse redactie Solange de Boer

Arabische redactie Amira Gad, Sahar Mandour, Najta Reaidy

Ontwerp Kummer & Herrman, Utrecht

Distributie Europa: Vice Versa Vertrieb; Frankrijk, België, Luxemburg en

Zwitserland: les presses du réel; Verenigd Koninkrijk: Artdata; Verenigde

Staten: RAM Publications & Distribution

ISBN 978-1-934105-77-1

Prijs €15

20+ JAAR WITTE DE WITH

20+ JAAR WITTE DE WITH is een rijkelijk geïllustreerde publicatie die een overzicht biedt van de veelzijdigheid en het potentieel van een kunstinstituut. Het boek bevat verschillende essays die uitgesproken hypothesen bieden over het verleden, heden en de toekomst van Witte de With. Deze visies van buitenaf worden gevolgd door een overzicht – in beeld en tekst – van alle tentoonstellingen, publicaties, educatieve projecten en publieke evenementen die tot nu

toe zijn geproduceerd. Daarnaast is er zowel een uitgebreide lijst van alle staf- en bestuursleden als een index van de meer dan 2000 kunstenaars, curatoren, schrijvers en vele anderen die de afgelopen jaren hebben bijgedragen aan het programma van het instituut. Deze namen onthullen het brede scala van getalenteerde mensen die vormgaven aan – en op hun beurt gevormd werden door – Witte de With.

Redactie Zoë Gray, Nicolaus Schafhausen, Monika Szewczyk, geassisteerd

door Jeroen Marttin en Laure-Anne Tillieux

Auteurs Koen Kleijn, Ken Lum, Andrew Renton

Ontwerp Studio Lambi/Homburger, Berlijn

Distributie Noord Amerika: D.A.P.; Verenigd Koninkrijk en Ierland: Cornerhouse;

Europa en rest van de wereld: Idea Books

ISBN 978-90-73362-94-9 (Nederlands)

ISBN 978-90-73362-93-2 (Engels)

Prijs €35

P.25

COMMUNICATIE

Witte de With bindt publieksgroepen aan zich die actief bij het programma betrokken zijn, veelal (internationale) kunstprofessionals. Zij zijn als producent, wetenschapper, theoreticus of criticus, professioneel bezig met de hedendaagse kunst of volgen een beroepsopleiding daartoe. Deze groep draagt bij aan de reputatie van Witte de With en is één van de krachten in Witte de Withs programma en publieksbenadering. Zij helpt het werkveld van de hedendaagse kunst zichtbaar te maken en geeft zo mede richting aan Witte de Withs programma. Niettemin vindt Witte de With dat hedendaagse kunst openstaat voor iedereen en dat de artistieke inhoud van het programma vanuit verschillende invalshoeken en niveaus benaderd kan worden.

Instrumenten

Witte de With heeft in de loop der jaren verschillende middelen ontwikkeld om de thema's van de tentoonstellingen te verduidelijken, waaronder het educatieprogramma, gratis zaalteksten, informele rondleidingen door stafleden, verdiepende publicaties en lezingen. Op het gebied van externe communicatie worden de best passende communicatie-instrumenten ingezet om zoveel mogelijk publiek te bereiken.

In 2011 werd extra aandacht besteed aan de inzet van e-mailingen, de distributie van promotiemateriaal, online marketing, advertenties, free publicity en mediapartnerschappen. Ook werd een nieuwe website ontwikkeld en gelanceerd. Er werd bovendien een kwaliteitsslag gemaakt voor een aantal bestaande middelen, zoals uitnodigingen, zaalteksten en persberichten, met name in de Nederlandse taal. In relatie tot het project *Melanchotopia* werden belangrijke contacten gelegd of aangehaald in Rotterdam. Voor en tijdens *Melanchotopia* werd ingezet op zichtbaarheid in de stad, vooral door extra verspreiding van promotiemateriaal en affiches.

Visuele identiteit

De prijswinnende ontwerpers Kummer & Herrman (Utrecht) zijn sinds 2006 verantwoordelijk voor de visuele identiteit van Witte de With. In 2011 verzorgden zij een groot deel van het drukwerk en publicaties. Dit jaar werd tevens veelvuldig met andere ontwerpers samengewerkt.

Internet

Witte de Withs website speelt een spilfunctie in de communicatie van het programma en ontsluit de context van het programma op verschillende niveaus in het Engels en Nederlands. In 2011 lanceerde Witte de With haar nieuwe website met de nieuwste digitale, technische en inhoudelijke mogelijkheden. Zo kreeg de website een webshop waar gemakkelijk alle publicaties en edities van Witte de With

gekocht of gedownload kunnen worden en zijn er meer mogelijkheden voor (audio)visuele streaming en vertoning². De wisselwerking met Witte de Withs social media netwerken en de maandelijkse digitale nieuwsbrief werd verbeterd. Facebook en Twitter werden belangrijke kanalen om activiteiten aan te kondigen en het publiek de kans te geven te interacteren met instituut en medewerkers.

Media-inkoop

Naast inkoop van afficheruimte en extra distributie voor *Melanchotopia*, adverteerde Witte de With periodiek voor het lokale publiek in Uitagenda Rotterdam. Het vakpubliek werd steeds in 2011 bereikt door advertenties in Art Forum, Art Monthly, Afterall, Kaleidoscope, Piktogram, Metropolis M, Cahier, Daily Tiger (IFR) en via een periodieke e-flux mailing (65.000 ontvangers). Afhankelijk van de inhoud van het project werd geadverteerd in twee relevante (inter)nationale bladen en tijdschriften. Witte de With maakte gebruik van verschillende vormen van media-inkoop in georganiseerd verband, bijvoorbeeld 24u Cultuur, Holland pass en Rotterdam Welcome Card.

Pers

Per project werd een selectie geadresseerden uit het persbestand persoonlijk benaderd, wat leidde tot meer artikelen in kranten en tijdschriften. De persmappen die journalisten bij hun bezoek ontvingen, verschaffen informatie over de actuele tentoonstelling, de deelnemende kunstenaar(s) en toekomstige projecten. Verder creëerde Witte de With actie- en diverse mogelijkheden tot interviews met de kunstenaar, curatoren en andere stafleden. Het verzenden van de papieren persberichten werd afgeschaft: in de toekomst worden deze enkel nog per e-mailing verzonden. Een aantal overwegingen waren hierbij doorslaggevend, zoals de mogelijkheid om visueel aantrekkelijkere persberichten te verzenden, om directe links toe te voegen naar de vernieuwde perspagina op de website en om het voor de ontvanger makkelijker te maken de tekst te kopiëren. Het niveau van de informatievoorziening en het gemak voor de ontvanger werd door dit alles aanzienlijk verhoogd. Het persbestand werd tevens geactualiseerd en uitgebreid.

Internationale perssamenwerking

De samenwerking met collega-instellingen De Appel (Amsterdam), BAK, Basis voor Actuele Kunst (Utrecht) en het Van Abbemuseum (Eindhoven) ten behoeve van een gezamenlijke internationale persstrategie versterkte de internationale zichtbaarheid van onze activiteiten. Dit leidde tot meerdere publicaties en nieuwe internationale samenwerkingen en wordt daarom gecontinueerd.

² Afgelopen jaar volgden bijna 240 unieke kijkers lezingen en artist talks online.

P.26

Vast publiek

Naast het versturen van uitnodigingen per post naar het vaste publiek, groeide Witte de Withs e-mailinglijst gestaag met abonnees in binnen- en buitenland. Via de website kan iedereen zich hiervoor aanmelden. De abonnees krijgen maandelijks een update van het programma en aankomende evenementen. Een groot percentage van de ontvangers opende de nieuwsbrief en dit genereerde veel bezoek aan de website.

Met oog op de kosten en het milieu werd in 2011 geëxperimenteerd met het verzenden van digitale uitnodigingen. Huidige kwantitatieve gegevens bieden nog onvoldoende inzicht in de effecten op het publieksbereik. In 2012 wordt hier verder onderzoek naar gedaan. De verwachting is dat digitale post, gezien de huidige openingsrate van onze e-mailingen, samen met een sterkere online aanwezigheid in de toekomst (met onder andere een online magazine, digitale publicaties, live streaming en social media) voordeliger is en een groter bereik heeft.

Nieuw publiek

Met het project *Melanchotopia* bereikte Witte de With nieuw publiek door aanwezig en zichtbaar te zijn op diverse locaties in Rotterdam. De verspreiding van affiches, plattegronden en de tentoonstellingsgids droegen hieraan bij. Werknemers en bezoekers van verschillende deelnemende locaties kregen speciale rondleidingen of bezochten het epicentrum in Witte de With. Door de nauwe samenwerking met locaties als Rotterdam Centraal, Nationale Nederlanden en Rotterdam.info werd het publieksbereik aanmerkelijk vergroot. Deze locaties maakten ook via hun eigen kanalen promotie voor Witte de With. In 2011 nam Witte de With de lokale distributie van haar flyers zelf ter hand, met name om gericht te kunnen flyereren dan externe partijen aanbieden. Verder werden nationaal en internationaal flyers verspreid via diverse culturele instellingen, waardoor ander cultureel publiek werd bereikt.

Vrienden

Het Vriendenprogramma – gecoördineerd vanuit de communicatie-afdeling – werd opgezet vanuit de wens een persoonlijke band met het publiek op te bouwen. Vrienden ontvangen een pas die gratis toegang verschaft tot de tentoonstellingen en activiteiten, 40% korting op de publicaties, een welkomstcadeau bij aanvang van het nieuwe culturele seizoen en korting op de toegangsprijs van collega-instituut BAK (Utrecht). Zo leren zij Witte de With op een andere manier kennen en kunnen zij hun betrokkenheid laten blijken.

Onderzoek

Witte de With kijkt altijd kritisch naar de kwaliteit van haar communicatie en de kwantitatieve gegevens. Daarom werd in 2011 samengewerkt met een student van de Masteropleiding Cultuurmanagement van de Universiteit Antwerpen voor een analyse van de organisatie met betrekking tot financiering, fondsenwerving en ondernemerschap. Onderdeel hiervan was een publieksonderzoek naar het prijsbeleid en de bereidheid van bezoekers om Witte de With financieel te ondersteunen. De uitkomsten werden gebruikt om onder andere het Vriendenprogramma verder te ontwikkelen. Met betrekking tot de toegankelijkheid, klantvriendelijkheid en uitstraling werkten meerdere musea en kunstinstellingen in Rotterdam samen (Vereniging Musea Rotterdam) om elkaar van feedback te voorzien, in de vorm van een marketingonderzoek met 'mystery guests'. De resultaten zijn bij het verschijnen van dit jaarverslag nog niet bekend.

**'CURATING IS MORE ABOUT
HAVING A VISION OF HOW
TO MAKE AN IDEA WORK,
THAN ABOUT ALWAYS
HAVING NEW IDEAS.'**

**'HOW CAN I TELL WHAT
I THINK TILL I SEE WHAT
I SAY?'**

P.28

**KWANTITATIEVE
GEGEVENS**

<u>WITTE DE WITH 2011</u>	<u>VERSLAG 2011</u>	<u>PLAN 2011</u>	<u>VERSLAG 2010</u>
Tentoonstellingsperiodes	3	4	4
Tentoonstellingen (presentaties)	3	4	5
Publicaties	5	5	4
Debatten / lezingen / symposia	64	24	31
Bez.aantal Witte de With-producties	22.657	19.000	23.726
Aantal bezoekers bij buitenlandse			
Witte de With-presentaties	105.634	30.000	26.686
Co-producties	4	5	6
Bez. aantal Witte de With website	240.307	150.000	255.016
Contacturen educatie	2.102	3.000	4.693
Bezoek educatieve activiteiten	1.231	1.000	1.090
Samenwerkingen binnen Rotterdam	52	10	17
Aantal uren open	1.827	-	1.946

VISITORS WWW.WDW.NL

Januari	501.754	30.396
Februari	497.646	28.271
Maart	345.344	15.065
April	425.500	22.169
Mei	423.956	23.756
Juni	627.862	27.458
Juli	639.968	16.059
Augustus	926.932	17.787
September	878.113	17.784
Oktober	451.651	13.723
November	423.713	15.715
December	277.229	12.124

<u>TOTAAL</u>	<u>6.419.668</u>	<u>240.307</u>
----------------------	-------------------------	-----------------------

P.29

		<u>PERIODE</u>	<u>DAGEN</u>	<u>BEZOEKERS</u>
<u>BEZOEKERS IN ROTTERDAM</u>				
Cosima von Bonin	01-01-11	09-01-11	7	398
Making is Thinking	23-01-11	01-05-11	85	5.001
The End of Money	22-05-11	07-08-11	67	2.436
Melanchotopia	03-09-11	31-12-11	102	8.822
Museumnacht		05-03-11		6.000
<u>TOTAAL</u>			<u>261</u>	<u>22.657</u>
<u>BEZOEKERS IN HET BUITENLAND</u>				
Bonin, Loop #2 / Arnolfini, Bristol				36.457
Bonin, Loop #3 / Mamco, Geneve				16.362
Bonin, Loop #4 / Museum Ludwig, Köln				50.115
Paperview Wiels/Brussel				600
NY Bookfair / New York				1.500
A'dam Bookfair				600
<u>TOTAAL</u>				<u>105.634</u>

P.30

PERSOVERZICHT

overzicht, 2011

Afkortingen

20	20 jaar Witte de With
ALG	Algemeen
CvB	Cosima von Bonin
DA	Defne Ayas
Div	Diverse oude tentoonstellingen WdW
EM	The End of Money
M	Morality
MIT	Making is Thinking
MT	Melanchotopia
NS	Nicolaus Schafhausen
P	Publicatie
SS	Shared Space

Januari

03 jan, Leij, Machteld. *Opinie: Groepsexposities versus solo's*. Kunstbeeld (M)

03 jan, *Making is Thinking*. <http://www.mediamic.net> (MIT)

08 jan, Haarst, Sannetje van. *Cosima von Bonin @ Witte de With*. <http://www.trendbeheer.com> (CvB)

08 jan, Lange, Henny de. *Wim Pijbes Musea zijn al hartstikke zakelijk*. Trouw (ALG)

10 jan, Wijngaards, Sigrid. *Nu te zien in Rotterdam*. <http://www.kunstbeeld.nl> (MIT)

12 jan, Ruyters, Domeniek. *Juliëtte Jongma directeur Witte de With?* <http://www.metropolism.com> (ALG)

12 jan, Ooijen, Lotte van. *Uitdaging voor het IFFR*. Havenloods div locaties (ALG)

15 jan, "pardon?". AD Rotterdams Dagblad div locaties (ALG)

21 jan, Ruyters, Domeniek. *Het grote jij-bakken is begonnen*. <http://www.metropolism.com> (ALG)

jan, Vester, Christel. *Morality Acts I - XI & Symposium (Act X): Rotterdam Dialogues*. Metropolis M. M.

jan, *Januari 2011: Kunst van de dag 22*. <http://www.mandarte.nl> (MIT)

jan, *Eerste presentatie in Nederland van het werk van Wilfrid Almendra, Daniel Dewar en Gregory Gicquel*. <http://www.ambafrance-nl.org> (MIT)

jan, Perrée, Rob. *De tentoonstelling als statement*. Kunstbeeld (ALG)

Februari

03 feb, Ruyters, Domeniek. *Pleidooi voor 'dom' handwerk*. Volkskrant (MIT)

09 feb, Wesseling, Janneke. *Kunnen zien dat alles kunst is*. NRC Handelsblad (MIT)

9 feb, *Musea-Witte de With: making is thinking*. <http://allesoverkunst.blogspot.com> (MIT)

12 feb, Losse, Evaline. *Macramé met zwabbers*. <http://www.mistermotley.nl> (MIT)

19 feb, Hendrix, Niek. *Witte de With: Making is Thinking*. <http://www.lost-painters.nl> (MIT)

21 feb, Lambrecht, Luk. *Maken is denken*. <http://www.knack.rnews.be> (MIT)

28 feb, Leij, Machteld. *Zoë Gray, curator Witte de With*. Kunstbeeld (ALG)

feb, Lei, Machteld. *Rotterdam Dialogues: The Critics, The Curators, The Artists*. Kunstbeeld. (P)

feb, Tanis, Astrid. *Ion|zin in de kunst*. <http://www.beeldenmagazine.nl> (MIT)

Maart

03 mrt, Kleijn, Koen. *Tussen toeval en ambacht*. De Groene Amsterdammer (MIT)

10 mrt, *Making is Thinking @ Witte de With*. <http://www.trendbeheer.com> (MIT)

19 mrt, *Het nieuwe kunstboekenseizoen op de Sunday Book Fair*. <http://www.metropolism.com> (P)

20 mrt, Krause, Kati. *Tate Modern finds its match*. Wall Street Journal Europe (ALG)

31 mrt, Reinders, Arjan. *Making is Thinking*. Kunstbeeld (MIT)

31 mrt, *Buitenlandse handelaren houden van TEFAF MAASTRICHT*. Kunst & Antiek journal collect (ALG)

31 mrt, Lei, Machteld. *Madame Realism*. Kunstbeeld (MIT)

31 mrt, Milikowski, Floor. *Meesterwerken zonder publiek*. De Groene Amsterdammer (ALG)

mrt, Coomer, Martin. *Cosima von Bonin*. Art Review (CvB)

April

21 apr, Houweling, Hans & Staal, Jonas. *Macht van Ware Woorden*. De Groene Amsterdammer (ALG)

23 apr, Oene, Milou van. *Aandachtig werken tegen de onthechting*. <http://www.tubelight.nl> (MIT)

30 apr, Feijter, Iris de. *Chris Dercon*. Kunst & Antiek journal collect (ALG)

30 apr, Zandvliet, Robert. *Weissenbruch inspireert*. AD Dordtenaar (Div)

30 apr, Donker, Birgit. *'Dit is een enorme verschraving van de cultuursector'* NRC Handelsblad (ALG)

apr, Hofmann, Gabriele. *Würde und Entschlossenheit*. Stuttgarter Zeitung (NS)

apr, Bailey Stephanie. *A Reaction to Globalised Production*. Aesthetica (MIT)

apr, Kopsa, Maxine. *Hedwig Houben*. Metropolis M (MIT)

Mei

05 mei, *Neocraft Discourse - I CAN DO THIS, TOO! (Part 1)*. <http://www.2010lab.tv> (MIT)

07 mei, Weeda, Kees. *Raad voor Cultuur heeft kaasschaaf gemeden*. De Volkskrant (ALG)

13 mei, Maerke, Andrew. *Zoë Gray*. <http://www.art-it.asia> (MIT)

21 mei, *Witte de With*. Noordhollands Dagblad ed (ALG)

23 mei, *The End Of Money*. <http://www.elcultural.es> (EM)

24 mei, Steihaug, Jon-Ove. *Schafhausen - Back to Exhibitions!*. <http://www.kunstkritikk.no> (NS)

27 mei, Pontzen, Rutger. *Nederland kunstland exit? De Volkskrant* (ALG)

mei, O'Toole, Sean. *Making is Thinking Witte de With Rotterdam*. Frieze (MIT)

Juni

04 jun, Berk, Anne. *Het einde van het geld*. FD Persoonlijk (EM)

07 jun, Donker, Birgit. *Iedereen door met minder*. NRC Handelsblad (ALG)

10 jun, Perra, Daniele. *A MORTE L'EURO*. Saturno (EM)

11 jun, Gorp, Cynthia van & Kooke, Sandra. *'Slechte kunst belonen we niet'* Trouw (ALG)

11 jun, Pontzen, Rutger. *Waar de klappen gaan vallen*. De Volkskrant (ALG)

23 jun, *Bijeenkomst over bezuinigingen @ Stedelijk Museum Amsterdam*. <http://www.kunstbeeld.nl> (ALG)

23 jun, Schafhausen, Nicolaus. *Nieder Mit den Parasiten*. Monopol (NS)

24 jun, *Fuseer, fêteer, zoek een grote sponsor*. De Volkskrant (ALG)

26 jun, *Liberation Next*. <http://www.next.liberation.fr> (ALG)

29 jun, Smets, Sandra. *Versnipperde bankbiljetten zijn kunst geworden*. NRC Handelsblad (EM)

30 jun, Leeuwen, Anna van. *Onge-makkelijk vermaak*. Kunstbeeld (ALG)

30 jun, Reinders, Arjan. *Van verkooppraatje naar voordracht*. Kunstbeeld (ALG)

30 jun, Kamphorst, Martijn. *Elmgreen en Dragset*. Gay & Night (ALG)

jun, *City Guide*. <http://www.vanilia.com> (ALG)

jun, Beek, Nils van. *Niet te koop - Economische verkenningen in barre tijden*. Metropolis M (EM)

Juli

13 jul, Claudia, Kammer. *'Minder geld te verdelen meer aanvragen'*. NRC Handelsblad (ALG)

25 jul, Gelder, Hilde van. *The End of Money*. <http://www.artforum.com> (EM)

31 jul, Tessel, Elferen van. *Excellent Leven&Wonen* (SS)

jul, Schweighhöfer, Kerstin. *Pfannkuchenrestaurant mit Nachtwache?* ART Magazine (ALG)

jul, Snoek, Otto. *Foam Magazine #23* (P)

Augustus

03 aug, Saraceno, Tomas. *The End of Money @ Witte de With*. Trendbeheer (EM)

25 aug, *Er liggen al zoveel sluipschutters op de loer*. De Groene Amsterdammer (ALG)

26 aug, Donker Birgit. *Naakten tekenen als aanzet tot kunstdiscussie*. NRC Handelsblad (ALG)

31 aug, Hocks, Jessie. *Melanchotopia: Rotterdam op een bijzondere manier belicht*. Havenloods div locaties (MT)

31 aug, Leij, Machteld. *The End of Money*. Kunstbeeld (EM)

31 aug, *Locaties vormen een vertrouwd onderdeel van het stadse leven*. Havenloods div locaties (MT)

31 aug, Nicolaus Schafhausen. Kunstbeeld (NS)

September

01 sep, Hocks, Jessie. *Melanchotopia: expo over het Rotterdam van nu*. RTV Rijnmond (MT)

01 sep, *Rotterdam Melanchotopia namens Witte de With*. <http://www.trendbeheer.com> (MT)

01 sep, Miklós, Horváth. *Pénz idé, műalkotás*. Újművészet (EM)

P.31

02 sep, Duuren, Nikki van. *Kunst in de Supermarkt of op het station.* Metro (MT)

02 sep, Arts around the world. *Melanchnotopia.* Financial Times (MT)

02 sep, Hocks, Jessie. *Kunstenaar zaait verwarring in Rotterdam.* RTV Rijnmond (MT)

02 sep, *Melanchnotopia.* Witte de With. <http://www.designartnews.com> (MT)

03 sep, *Melanchnotopia groot van start in Rotterdam.* <http://www.digizine.nl> (MT)

03 sep, Keunen, Yvonne. *Onvermoede kunst op ruim dertig verassende plekken.* AD Rotterdams Dagblad (MT)

03 sep, Hadley & Maxwell / Witte de With. <http://www.whatspace.nl> (EM)

04 sep, Schoone, Heleen. *Kunst in de supermarkt.* Uitagenda Rotterdam (MT)

06 sep, *Melanchnotopia: expo over het Rotterdam van nu.* RTV Rijnmond (MT)

07 sep, *Melanchnotopia @ Witte de With.* <http://moussmagazine.it> (MT)

08 sep, Gladwell, Shaun. *Melanchnotopia.* <http://www.metropolism.com> (MT)

10 sep, Simons, Riki. *Dooddoenerig.* Elsevier (MT)

13 sep, *Uitagenda Expo Melanchnotopia.* NL10 (MT)

14 sep, Defne Ayas Named Director of Witte de With. <http://www.artforum.com> (DA)

20 sep, Ulrichs, David. *The Dutch Take to the Streets.* <http://www.artinamericamagazine.com> (MT)

21 sep, *Musea- Witte de With: Melanchnotopia.* <http://www.allesoverkunst.blogspot.com> (MT)

21 sep, *De toekomst van cultuur.* Havenloods Overschie (ALG)

21 sep, Borg, Lucette ter. *Witte de With beledigt kijkers met 'Melanchnotopia'.* NRC Handelsblad (MT)

27 sep, Ricardo Okaranza y Adrià Julià, *invitados por el Witte de With de Rotterdam.* <http://www.xtrart.es> (MT)

30 sep, *Tijd is geld.* Bright (EM)
sep, Pignatti, Lorenza. *Mapping Fever.* unFLOppaper2 (MT)

Oktober

05 okt, Lidwien van de Ven 'Oslo, 20/08/2011' *Havenloods div Locaties* (MT)

12 okt, Lidwien van de Ven 'Útoya, 22/08/2011' *Havenloods div Locaties* (MT)

14 okt, <http://www.blistermagazine.com> (MT)

19 okt, Lidwien van de Ven 'Oslo 21/08/2011'. *Havenloods div Locaties* (MT)

20 okt, Stukje 'zomer' op CS. AD Rotterdams Dagblad Oost (MT)

25 okt, *Kuratorinnen und Kuratoren aus Deutschland.* <http://www.goethe.de> (NS)

26 okt, *Expositie, Agenda.* Parool (MT)

31 okt, Coninck, Frits de. *Een tijdelijk museum.* Museumtijdschrift (NS)

31 okt, *Melanchnotopia.* Museumtijdschrift (MT)

31 okt, Hartjes, Nathalie. *Showroom MAMA.* Kunstbeeld (ALG)

okt, *Rotterdam Persnieuwsbrief.* <http://www.rotterdaminfo.nl> (MT)

okt, Hirsch, Annabelle. *Die Schau Melanchnotopia lädt zur Schnitzeljagd nach Rotterdam.* Monopol (MT)
okt, Miklós, Horváth. *A vágasztalás Médiuma.* Újművészet (MT)

okt, *actie3: Lidwien van de Ven.* Metropolis M (MT)

okt, *ELLE update.* ELLE (MT)

November

02 nov, Lidwien van de Ven 10: 'New York, 11-09-2010 (Concerned New Yorkers)'. *Havenloods div Locaties* (MT)

03 nov, *Ondertussen op Twitter.* Metro (MT)

10 nov, Poujol, Alice. *Pays-Bas: Culture in Friche.* Les In Rock (EM)

12 nov, Veenink, Suzanne. *Een nieuw zicht op Rotterdam.* <http://www.8weekly.nl> (MT)

16 nov, *Melanchnotopia wijziging.* Havenloods div locaties (MT)

17 nov, *Shared Space #4.* NRC Handelsblad (SS)

30 nov, Ewald, Gretta. *De Mercosul Biënnale.* Kunstbeeld (MT)

30 nov, *Melanchnotopia.* Villa d'Arte (MT)

30 nov, Erik van Lieshout. *Wat nou linkse hobby?!* Zin (MT)

25 nov, *Gezamenlijke ruimte.* Meubel (SS)

26 nov, *News Briefs.* ARTnews (DA)

30 nov, *Dutch Design Awards.* Watch (SS)

nov, *Kunst op onverwachte plekken.* Nieuwsbrief cultuurbereik Rotterdam (MT)

nov, *Exhibition Review Making Is Thinking.* The Journal of Modern Craft (MiT)

December

08 dec, Leij, Machteld. *Jeanne van Heeswijk @ Chabotmuseum.* <http://www.kunstbeeld.nl> (ALG)

08 dec, *Defne Ayas wordt de nieuwe directeur van Witte de With.* <http://www.kunstbeeld.nl> (DA)

08 dec, *Lawrence Weiner in Rotterdam Centraal.* <http://www.kunstbeeld.nl> (MT)

08 dec, Pappers, Daphne. *Superdiversity in Melanchnotopia.* <http://www.kunstbeeld.nl> (MT)

22 dec, *Melanchnotopia / Witte de With Rotterdam.* <http://www.whatspace.nl> (MT)

29 dec, *De beste kunst van het jaar 2011.* NRC Handelsblad (MT)

dec, Ruyters, Domeniek. *Reviews.* Metropolis M (ALG)

dec, *Melanchnotopia.* Architectuur Agenda Rotterdam (MT)

dec, Houdijk, Jan. *De Bildenberg Parkhotel-Collectie.* Kaat (MT)

dec, Marchand, Antoine. *Inner city blues.* 02no60 (MT)

dec, *A critic ponders one of the most earthshaping yet littleknown design objects of our time.* ArtReview (MT)

P.32

FINANCIËN

P.33

EXPLOITATIE ACTIVITEITEN

<u>KOSTEN</u>	<u>NAGEKOMEN/ALGEMEEN</u>	<u>MAKING IS THINGING</u>	<u>THE END OF MONEY</u>	<u>MELANCHOTOPIA</u>	<u>REFLECTIONS 2+3 (B)</u>	<u>CORNERSTONES (B)</u>	<u>SENSITIVE TIMES (B)</u>	<u>COMITÉ VAN ROOSENDAAL</u>	<u>TOTAAL</u>
Vorbereidingskosten	1.130	663	3.563	31.076	-	-	-	-	36.432
Overname kosten	-	-	-	5.000	-	-	-	-	5.000
Honoraria	20.607	10.938	11.405	90.146	23.208	-	3.998	-	160.301
Reis / verbl. genodigden	24.987	10.655	12.503	41.120	343	-	-	-	89.607
Representatie	-93	4.321	4.086	4.639	500	-	-	-	13.454
Verzekeringen	-83	272	72	749	-	-	-	-	1.011
Transportkosten	-1.953	25.808	13.705	18.192	-	-	-	-	55.753
Materialen	5.489	6.126	12.383	85.858	-	-	-	-	109.854
Schade kunstvoorw.	-1.101	-	-	500	-	-	-	-	-601
Adv. / affiche / uitn.	-	-	-58	8.865	-	-	-	-	8.807
Publicatie	-25.363	8.101	6.587	22.890	-13.500	16.496	25.034	6.000	46.245
Overige publiciteit	6.090	15.425	12.455	24.799	1.500	296	-	-	60.565
Educatie	-	-	88	22.490	-	-	-	-	22.577
Overige projectkosten	5.890	176	-	3.365	1.000	-	-	2.661	13.091
	<u>35.601</u>	<u>82.485</u>	<u>76.788</u>	<u>359.689</u>	<u>13.050</u>	<u>16.792</u>	<u>29.031</u>	<u>8.661</u>	<u>622.097</u>
<u>OPBRENGSTEN</u>									
Recettes	-500	-6.336	-3.058	-12.189	-	-	-	-	-22.084
Verkopen	-6.789	-713	-193	-3.199	-	-	-	-	-10.894
Overheden / Fondsen	-11.574	-9.838	-9.891	-136.015	-	-	-10.000	-	-177.319
Donaties	-	-	-	-8.000	-	-	-	-	-8.000
Co-producenten	-7.015	-358	-	-	-	-	-	-	-7.373
DB kosten	-3.400	-	-315	-	-	-	-	-	-3.715
	<u>-29.277</u>	<u>-17.245</u>	<u>-13.458</u>	<u>-159.404</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-10.000</u>	<u>0</u>	<u>-229.384</u>
<u>EXPLOITATIESALDO</u>	<u>6.324</u>	<u>65.239</u>	<u>63.330</u>	<u>200.286</u>	<u>13.050</u>	<u>16.792</u>	<u>19.031</u>	<u>8.661</u>	<u>392.713</u>

P.34

**REKENING BATEN
EN LASTEN**

	<u>WERKELIJK 2011</u>	<u>BEGROTING 2011</u>	<u>WERKELIJK 2010</u>
BATEN			
Opbrengsten			
Directe opbrengsten	36.061	30.000	30.460
Indirecte opbrengsten	96.682	90.000	96.592
	<u>132.743</u>	<u>120.000</u>	<u>127.052</u>
Bijdragen			
Subsidie Gemeente Rotterdam	421.500	421.500	421.500
Rijksbijdrage Beeldende Kunst	286.500	286.620	327.000
Kunstenplan Bijdrage O.C.&W.	522.897	505.726	519.303
Overige bijdragen	200.869	50.000	502.583
Donaties	23.080	50.000	45.945
Matchingssubsidie O.C.&W.	-	-	163.318
	<u>1.454.846</u>	<u>1.313.846</u>	<u>1.979.649</u>
<u>TOTALE BATEN</u>	<u>1.587.589</u>	<u>1.433.846</u>	<u>2.106.701</u>
LASTEN			
Lonen en salarissen	497.169	550.000	560.422
Sociale lasten	86.674	85.000	96.248
Pensioenlasten	26.298	35.000	34.025
Diverse personeelskosten	15.703	15.000	20.324
Doorberekende loonkosten	-7.744	-65.000	-76.577
	<u>618.100</u>	<u>620.000</u>	<u>634.442</u>
<u>KOSTEN VAN ACTIVITEITEN</u>	<u>622.097</u>	<u>454.646</u>	<u>958.297</u>
Overige bedrijfslasten			
Huisvestingskosten	145.541	150.000	134.873
Kantoorkosten	103.912	94.200	96.139
Publ./alg.reis-verbl./repres.kosten	68.681	35.000	32.558
Afschrijving op materiële vaste activa	31.607	25.000	16.631
Diversen	53.531	45.000	52.770
	<u>403.272</u>	<u>349.200</u>	<u>332.971</u>
<u>TOTALE LASTEN</u>	<u>1.643.469</u>	<u>1.423.846</u>	<u>1.925.710</u>
Rentebaten	392	0	104
Rentelasten	-7.604	-10.000	-6.759
	<u>-7.212</u>	<u>-10.000</u>	<u>-6.655</u>
<u>EXPLOITATIESALDO</u>	<u>-63.092</u>		<u>174.336</u>
Mutatie Bestemmingsfonds O. C. & W.			-163.318
<u>RESULTAAT (NA MUTATIE)</u>			<u>11.018</u>

P.35

ORGANISATIE

Algemeen

Witte de With, Center for Contemporary Art is een internationaal opererend kunstcentrum met Rotterdam als thuisbasis. Het instituut onderzoekt wereldwijd nieuwe ontwikkelingen in de hedendaagse beeldende kunst en presenteert deze aan het publiek door middel van tentoonstellingen, onderzoeksprogramma's, theoretische en educatieve programma's, publieksevenementen, publicaties en de website. Witte de With functioneert als centrum voor kunstenaars, wetenschappers, denkers en schrijvers, zet samenwerkingsverbanden op en excelleert als actief ontwikkelaar en opdrachtgever. Inherent aan haar missie, is Witte de With altijd op zoek naar vernieuwing en experiment. Het instituut plaatst zich in de beeldende kunst tussen de meer traditionele musea voor moderne en hedendaagse kunst, commerciële galleries, kleinschalige projectruimten en kunstenaarsinitiatieven.

Naast haar artistieke taak, fungeert Witte de With als springplank naar een professionele carrière voor menig beginnend curator, criticus, (kunst)wetenschapper en educator. Ook zijn vele, inmiddels vermaarde, hedendaagse kunstenaars ooit door Witte de With geïntroduceerd. Het instituut vormt zo een rijke inspiratiebron voor onder meer musea en biënnales, op lokaal, nationaal en internationaal niveau. In het buitenland is Witte de With ambassadeur voor Rotterdam en Nederland, onder andere door het reizen van tentoonstellingen en projecten, de distributie van publicaties, de tweetalige website en een staf die wereldwijd tentoonstellingen en ateliers bezoekt, lessen en lezingen geeft, adviseert bij andere culturele instellingen en plaatsneemt in jury's. Met haar programma trekt Witte de With internationale kunstenaars, kunstprofessionals, kunstliefhebbers en pers aan.

Witte de With is een stichting die in januari 1990 werd geïnitieerd door de Rotterdamse Kunststichting. Witte de With wordt ondersteund door de Gemeente Rotterdam en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Directeuren waren achtereenvolgens: Chris Dercon (1990 – 1995); Bartomeu Mari (1996 – 2001); Catherine David (2002 – 2004); Hans Maarten van den Brink (interim, 2005) en Nicolaus Schafhausen (2006 – 2011). Met ingang van 1 januari 2012 is Defne Ayas directeur.

Bestuur en directie

Witte de With hanteert het bestuur-directiemodel. Het bestuur vergadert circa vijf maal per jaar. Conform de Code Cultural Governance is er een schema van aftreden en evalueert het bestuur zichzelf. In de samenstelling van het bestuur zit een balans tussen kunst- en zakelijke professionals. De directeur wordt aangesteld door het

bestuur en legt verantwoording af aan het bestuur over de artistieke, organisatorische en financiële stand van zaken. De directeur kan maximaal twee periodes van drie jaar de functie bekleden. Het bestuur van Witte de With benoemde Defne Ayas per 1 januari 2012 tot nieuwe directeur. Zij volgde Nicolaus Schafhausen op. Aan het eind van 2011 nam hij afscheid na twee termijnen van drie jaar.

Bestuur in 2011

Jack Bakker en Kees Weeda (voorzitter), Stef Fleischeuer (penningmeester), Bart de Baere, Claire Beke, Noline van Harskamp, Karel Schampers. Jack Bakker nam tijdelijk het voorzitterschap waar, dit werd met ingang van oktober overgenomen door Kees Weeda.

Artistieke adviesraad in 2011

David Adjaye, architect (Londen/Akra), Angela Bulloch, kunstenaar (Berlijn), Liam Gillick, kunstenaar (New York), Nikolaus Hirsch, architect (Londen/ Frankfurt am Main), Joep van Lieshout, kunstenaar (Rotterdam), Sarah Morris, kunstenaar (New York) en Melvin Moti, kunstenaar (Rotterdam).

Directie en staf in 2011

Nicolaus Schafhausen, directeur
Paul van Gennip, adjunct directeur
Belinda Hak, zakelijk coördinator
Juan A. Gaitán, curator
Zoë Gray, curator
Monika Szewczyk, publicaties
Renée Freriks, educatie curator (tot sep)
Karin Schipper, educatie curator (vanaf sep)
Anne-Claire Schmitz, junior curator
Amira Gad, assistent curator
Jessie Hocks, PR & communicatie
Angélique Kool, office manager, assistent PR & communicatie
Gerda Brust, office manager
Ondersteuning secretariaat: Naomi Taverdin (tot jul) en Emmelie Mijs (vanaf sep)
Balie: Erik Visser, Erwin Nederhoff, Hedwig Homoet
Technische dienst: Gé Beckman, Line Kramer

Projectondersteuning Melanchotopia

Karin Schipper, Fabian Schöneich, Sam Sterckx, Josje Stoel

Stagiairs

Renata Catambas (publicaties), Jeroen Marttin (publicaties), Afagh Morrowatian (educatie), Mariska Oosterloo (tentoonstellingen), Jennifer Smith (website), Sam Sterckx (beleid en management), Laure-Anne Tillieux (publicaties), Aleit Veenstra (educatie), Marloes van der Wiel (educatie)

Externe medewerkers

Zakelijk advies: Chris de Jong
Administratie: Frank van Balen, Meta de Mol-Van Otterloo
Fotografie: Bob Goedewaagen
Grafisch ontwerp: Kummer & Herrman
Installatie tentoonstellingen: Ties ten Bosch, Carlo van Driel, Chris van Mulligen, Hans Tuter, Ruben van der Velde
Ondersteuning balie en secretariaat: Gino van Weenen
Schoonmaak: Myriam Vandi
Beveiliging: Franklin Lopez

Personeelsverloop

De wisseling in directeurschap gaat traditiegetrouw gepaard met veranderingen in de samenstelling en bezetting van artistiek-inhoudelijk personeel. Witte de With heeft dit altijd als kans beschouwd om de organisatie te vernieuwen, nieuwe kennis en ideeën binnen te halen en een nieuwe groep mensen op te leiden. Zo verlieten aan het eind van het jaar senior-curatoren Juan A. Gaitán en Zoë Gray Witte de With. In februari werd Jessie Hocks aangetrokken voor PR en communicatie. Zij wordt geassisteerd door Angélique Kool, die dit combineert met haar functie op het secretariaat. Emmelie Mijs kwam vanaf september het secretariaat versterken. Karin Schipper nam de plaats in van Renée Freriks als educatie project curator, nadat zij als extern educatief projectmedewerker betrokken was bij *Melanchotopia*.

Ondernemerschap

Witte de With heeft de afgelopen jaren veel bereikt en zich ontwikkeld tot één van de grootste Nederlandse instellingen voor hedendaagse kunst zonder eigen collectie. Wat betreft het aantal bezoekers aan tentoonstellingen, projecten en website, de productie van projecten en de hoeveelheid samenwerkingen kunnen we ons meten met soortgelijke instellingen in Europa. Ongeveer een kwart van het budget financieren we zelf. Voor de financiering put Witte de With uit een groot aantal verschillende bronnen: inkomsten komen uit de verkoop van toegangskaarten, publicaties en edities. De verhuur aan TENT zorgt voor een constante inkomstenbron. Financiële bijdragen komen tevens voort uit samenwerkingen in de vorm van co-producties en reizende tentoonstellingen. De werving van financiële middelen via Nederlandse, Europese en andere internationale fondsen – zowel overheid als particulier – neemt een steeds belangrijkere plaats in. Witte de With blijft investeren in en werken aan het verbeteren van het Vriendenprogramma en de ontwikkeling van de groep particuliere en zakelijke investeerders.

P.36

EXTRA CURRICULUM

Pand Witte de Withstraat 50

Witte de With wil het eigen pand aan de Witte de Withstraat verbouwen. Met name het gebouw op de begane grond openen om de verbinding met de straat versterken is een belangrijk punt. In samenwerking met huurder TENT moet een nieuwe culturele ontmoetingsruimte op de begane grond aan de straat worden gecreëerd. Daarnaast krijgt een deel van het gebouw een kwalitatieve facelift, zodat het beter ingericht is voor grotere manifestaties. Witte de With blijft de komende tijd werken aan de financiering.

Comité van Roosendaal

Witte de With is lid van het Comité van Roosendaal, waarin kunstinstellingen uit de grensgebieden van Nederland, Duitsland en Vlaanderen zich hebben verenigd. De andere leden van het Comité van Roosendaal: Bart de Baere (Muhka, Antwerpen), Ann Demeester (De Appel, Amsterdam), Charles Esche (Van Abbemuseum, Eindhoven), Robert Fleck (Bundeskunsthalle, Bonn), Anselm Francke (Extra City, Antwerpen), Maria Hlavajova (BAK, Utrecht), Kasper König (Museum Ludwig, Keulen), Katia Baudin-Renau (Museum Ludwig, Keulen), Enrico Lunghi (Mudam, Luxemburg), Vanessa Joan Müller (Kunstverein Für Die Rheinlande Und Westfalen, Düsseldorf), Pierre-Olivier Rollin (B.P.S.22, Charleroi), Dirk Schnauwaert (Wiels, Brussel). Zie www.comitevanroosendaal.eu.

Gerda Brust

is pr-medewerkster Stichting Kunstwerkt, Schiedam

Amira Gad

was jurylid voor *Been Out (vol. 1)*, georganiseerd door Bohème Précaire in samenwerking met 2010LAB.TV (Duitsland), en voor de tentoonstelling *You All Fell For My Act*, georganiseerd door de Rookies MA van Showroom MAMA (Rotterdam). Gad schrijft voor het online platform Ibraaz.

Paul van Gennip

is bestuurslid van de stichting SENSATIONAL MIX (Rotterdam).

Zoë Gray

is vicevoorzitter van het bestuur van IKT (International Curators Association), lid van de aankoopcommissie van FRAC Basse Normandie (Frankrijk) en van de Commissie Internationale Beeldende Kunst en Vormgeving van de Mondriaan Stichting. In 2011 zat zij onder meer in de jury van Prix Marcel Duchamp (Parijs). Gray was curator van de tentoonstelling *Manufacture* in Parc Saint Léger, Centre d'art contemporain, Pougues-les-Eaux (Frankrijk) en John Hansard Gallery in Southampton (Groot-Brittannië). Verder gaf zij diverse lezingen en gastlessen.

Belinda Hak

is extern adviseur educatie en publieksbereik bij FRAC Nord-Pas-de-Calais (Frankrijk). Zij is lid van de beroepenveldcommissie van de Willem de Kooning Academie en het Piet Zwart Institute (Rotterdam) en mede-oprichter en bestuurslid van het kunstfestival *Tik van de Molen* (Kaag & Braassem). Hak geeft onbezoldigd zakelijk advies aan jonge kunstenaars en initiatieven en is initiator van GoudenBergen, een blog over cultuurbeleid.

Nicolaus Schafhausen

was in 2011 lid van diverse besturen, onder andere de Ursula-Blickle-Foundation (Duitsland/Oostenrijk), Shorefast Foundation (Canada), HIAP (Finland), Objectif Exhibitions (België) en Etablissement d'en face projects (België). Ook gaf hij les aan het HISK in Gent (België). Schafhausen was onder meer curator van *Pour Arno – VANMOERKERKE COLLECTION* in Oostende (België), *Thea Djordjadze – curated by _vienna* entitled EAST by SOUTH WEST (Oostenrijk) en was associated curator van Schinkel Pavilion e.v. in Berlijn (Duitsland). Hij gaf diverse lezingen, onder andere aan de University of British Columbia (Canada) en KW Institute Berlin (Duitsland), en schrijft voor de Frankfurter Allgemeine Zeitung (Duitsland) en Monopol Magazine (Duitsland).

Karin Schipper

was in 2011 kunsteducator bij Museum Jan Cunen in Oss en projectleider van de Museumschool (samenwerking tussen de middelbare school het Hooghuis en Museum Jan Cunen). Schipper is tevens initiator van het *Kunsteducatie Platform Vliegende Kunst Circus* en voerde diverse projecten uit samen met Prinseschool Enschede, CBK Enschede en Rijksmuseum Twente.

Monika Szewczyk

gaf verschillende lezingen onder andere bij *Contemporary Art Forum*, georganiseerd door het Museum of Modern Art in New York en *Disclosure – exhibition as discourse as disco*, georganiseerd door IASPIS, parallel aan de Istanbul Biennial. Ze gaf les aan het Piet Zwart Institute (Rotterdam). Szewczyk co-cureerde met Dieter Roelstraete de groepstentoonstelling *The Joy of Pleasure* bij gallery VeneKlasen/Werner in Berlijn (Duitsland). Szewczyk schreef voor diverse publicaties en tijdschriften.

P.37

WITTE DE WITH DANKT

Michael van den Abeele, Joachim Abrell, Saâdane Afif, Alexander and Bonin (New York), Ancient & Modern (Londen), Alexander Andersen's Contemporary (Kopenhagen), Wilfrid Almendra, Linda Alonso, Harold Ancart, Remko Andeweg, Mary Andriessse, Robert Anemaet, Danaï Anesiadou, AOYAMA | MEGURO (Tokio), Alexander Apóstol, Art & Flywork, Sven Augustijn, Avondwinkel Alexia, Tom van Baarle, Gijs Bakker, Bar Mon Cheri, Rob Barendse, Fabian Bechtle, Herman Bekker, Dirk Bell, Milo Bellaar Spruijt, Eva Berendes, Berlage Institute, Beurs - World Trade Center, Michael Beutler, Guillaume Bijl, Bilderberg Parkhotel Rotterdam, Pierre Bismuth, Esther Blankers, Francine Blokland, Barbara Bombeke, Monica Bonvicini, Jeroen Boomgaard, Anne Boomsluiter, Dora Borst, Ilse van den Bosch, Frank Bot, Jörn Böttnagel, Daria Bouwman, Elma van Boxel, BQ Gallery, Dennis Braddock & Ms. Janice Niemi, The Breeder (Athene), Stanley Bremer, Martijn Brenninkmeijer, Henk van den Broek, Sue Brownbridge, Tom Bruwier, Bugada & Cargnel (Parijs), Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Marja van der Burgh, Buro Rietveld, Canada Council for the Arts, Pamela Carter, Catriona Jeffries Gallery, Centrum Beeldende Kunst Rotterdam, CityTec, Saskia Copper, Kevin Corandewal, Dick Couvée, Dagopvang Couwenburg, CRG gallery (New York), Cultures-france, Alexandre da Cunha, Cypriot Ministry of Education & Culture, George van Dam, Julia Daut, Galerie De Aanschouw, de+ge architecten, DeValence (Parijs), Gavin Delahunty, Delta Marine Consultants, Anco van Dendool, Dewar & Gicquel, Janneke Dijkstra, Paul Dijkstra, Alexandre Dimos, Dessislava Dimova, Distrito 4, (Madrid), Thea Djordjadze, Tobias Donat, Sabina van Dorst, Dutch Language Institute ITHA, Dutch Style Company, Jan Ebeltsjes, EIDOTECH GmbH, Sara van Eijk, Elisa Platteau Gallery (Brussel), Gwénoïé Emery, Frans Engels, Engels Grandcafé Restaurant Zalen, Erasmus MC, Yves van Erp, Ismail Erturk, Etablissement d'en face projects, Gaël Étienne & Ghislain Triboulet, Frans van Etten, Suzanne van Essen, Eva Presenhuber (Zürich), Sjarel Ex, Carolien van

Eykelen, Florian Feineis, Marcus Fernhout, Jesko Fezer, Miranda Filius, Nicolas Firket, Peter Fischli & David Weiss, Jean-Pascal Flavien, Ronald Florisson, Fonds BKVB, Zachary Formwalt, Galeria Fortes Vilaca (São Paulo), Olivier Foulon, Renée Freriks, Le Fresnoy (Frankrijk), Jurjen Gaastra, Aleksander Gabrys, Fabian Gawlik, Murray Gaylard, Bob Geldermans, Gemeente Rotterdam, Gemeente Rotterdam Bestuursdienst, Gemeente Rotterdam Bureau Binnenstad, Gemeente Rotterdam Publiekszaken, Gemeentewerken Rotterdam, Aurélie de Gerlache, Ramon Gielen, Filip Gilissen, Adam Gillam, Bastien Gilson, Goethe-Institut, Daan van Golden, Goldin+Senneby, Goldin+Senneby's The Discreet Charm, Matthias Görlich, Jochem Gottmers, Grand Hotel Central, Donatien Grau, Oscar de Grave, Raoul Grobben, Céline Groen, Groothandelsgebouw, Jos de Gruyter & Harald Thys, Ane Hjort Guttu, Gypex vzw, Ria Haagsma, Bart de Haan, Patrick de Haas, Hadley+Maxwell, Karlijn van Halewijn, Teije van Hall, Ralf Handwerk, Hartman Binnenhuisadviseurs, Franziska von Hasselbach, Havenbedrijf Rotterdam N.V., de Havenloods, Conrad Heilmann, Anna Heymowska, Jessica Hogerhuis, Holland Casino, Julia Homoet, Barbara Honrath, Faye Holdert, Arnoud Holleman, Fred Hoogsteder, Anne-Wil Hop, Sarah Hopkinson, Hedwig Houben, Thea Houkamp, Joekjan Höweler, Peter Hutton, Institut Français des Pays-Bas, Impulse Art Management, ING Art Collection, ING Real Estate, Timothee Ingen-Housz, Jacky Strenz Galerie (Frankfurt), Cathy Jacob, Martijn Jacobus, Steffen Jagenburg, Jan Mot (Brussel), Jan Prins Openbare Montessori School, Yasmin Jarram, Gareth Jeans, Galerie Jocelyn Wolff (Parijs), Toril Johannessen, Simon de Jong, Vishal Jugdeo, Adrià Julià, Teppei Kaneuji, Leon Kahane, Toni Kattenburg, Hamadi Khemiri, Esther Klein, Gert Jan Klein-Rensink, Henk Koek, Konrad Fisher Galerie (Düsseldorf/Berlijn), Kristian Koreman, Aad Krol, Richard Kruijthof, Agnieszka Kurant, Paul van de Laar, Sonja van de Laarschot, Monique Lambie, Laura Lappi, Lautom Contemporary

(Oslo), Minhui Lee, Warner de Leeuw, Chiu Wah Li, Erik van Lieshout, Edgar Leciejewski, Matts Leiderstam, Minouk Lim, Margôt Lindeman-Pool, Dees Linders, Eeva Liukku, Galerie Loevenbruck (Parijs), Frits Loomer, Hans-Christian Lotz, Galeria Luisa Strina (São Paulo), Maha Maamoun, Isabelle Mallez, Maison Descartes, Marianne Boesky Gallery (New York), Monique Marijnissen, Leo van Marion, Marita Muukkonen, Boudewijn Martens, Martin Mossink, Cathelyne van Mil, Vedran Mimica, Gareth Moore, Sarah Morris, Alex Morrison, Museum Boijmans van Beuningen, Museum für Gegenwart Berlin, Museum Rotterdam, NAI, Yoshiko Nagai & Solveig Øvstebø, Nationale-Nederlanden, Nationalgalerie im Hamburger Bahnhof, NEONWorks.ca, Kate Newby, NS, William J. O'Brien, off_corso, Office for Contemporary Art Norway, Vanessa Ohlraun, Ricardo Okaranza, Oostenrijkse Ambassade, Sammie Oostrum, Christodoulos Panayiotou, Galerie Parrotta Contemporary Art (Stuttgart/ Berlijn), Parsons The New School for Design, Kathryn Park, Charlotte van Peski, Pathé Schouwburgplein, Pauluskerk, Rob Peters, Anne Petre, Mark Phillips, Piet Zwart Institute, Henrik Plenge Jakobsen, Nina Pohl, Politie Rotterdam-Rijnmond, Pro Helvetia, Pro qm, ProRail, Lieke van Puijssen, Q-Park, Queen of Rings, J.S. (Bas) Reedijk, Kees Reedijk, Regionaal Cameratoezicht, Henk Rehorst, Katja Reichard, Lili Reynaud-Dewar, Richard Rijks, Marta Rincón, Rodeo Gallery (Istanbul), Dieter Roelstraete, Jeroen Robbrecht, Robeco, Charlotte Rommerts, Hessel de Ronde, Esther de Rooij, Joanne Roozenburg, Ronald Roskam, Martha Rosler, Eva Rothschild, Rotown, Rotterdam Centraal, ROTTERDAM.INFO, Rotterdamse Schouwburg, Ken & Helen Rowe, Sybille du Roy, Royal BAM Group, R.S.C. Sanctus-Laurentius, RTC, Marc Saison, Carolina Sanin, Fabrice Samyn, Tomás Saraceno, Tomo Savić-Gecan, Hans Schabus, het Schieblock, Markus Schinwald,

Felix Schoeneich, Tanguy Schmitz, Marie Louise Schoondergang, Marc Schuilenburg, Dominik Schumacher, Dave Schwab, Shane Campbell Gallery (Chicago), ShugoArts (Tokio), Sommer & Kohl (Berlijn), Sculpture International Rotterdam, Jan Segeren, Lodder Sfeermakers, Rob Shantz, Shop Erotica, Dirk Simkens, Skyland offsetdrukkerij, Slavs and Tatars, Iris Smid, Stef Snackers, Dewi Soerodongso Mårten Spångberg, SPAR Corandewal, Tobias Spichtig, Jorrit Spoelstra, Sprüth Magers (Berlijn), Berenice Staiger, Angela Stauch, Goos Stavenuiter, Jeanne-Françoise van der Stegen, Stichting Kaus Australis, Stichting Veerhaven Rotterdam, Maren van Stockhausen, Stuart Shave/Modern Art (Londen), Swiss Arts Council, Frank Taal, Nasrin Tabatabai & Babak Afrassiabi, Koki Tanaka, Zin Taylor, Michel Teeuwisse, The After Lucy Experiment, TheGreenEyl, The Manhattan Hotel, The Modern Institute / Toby Webster Ltd. (Glasgow), Siebe Thissen, Wendeline Thole, Thomas Solomon Gallery (Los Angeles), Milan Tilder, Tonel, Octavian Trauttmansdorff, Anja Trudel, Van Urk Piano's & Vleugels, Van Wijnen, Kostis Velonis, Lidwien van de Ven, Verna & Mai 36 Project Gallery (Zürich), Vilma Gold (Londen), Vangelis Vlahos, Mignon de Veer, Hannie de Vries, Annemie Vanackere, Hans Vandaele, Margot Vanheusden, Wouter Vanstiphout, Caspar Vehmeijer, Hitomi Veldman, Jur Verbeek, Peter Verhoeven, Tom Verhorst, Bieke Versloot, Matthijs van Velzen, Via Kunst, VIVID Galerie, Linda Vlassenrood, Els van der Vloed-Engels, Daan Vrouwdeunt, Gerhard van Urk, Martijn Waalboer, Peter Wächtler, Jan Wagner, Hans Walgenbach, Gijs Warmenhoven, Suzanne Weenink, Weenink Bedrijfskleding, Karen de Weerd, Christanne van de Weg, Wegener Huis-aan-huis Media, Lawrence Weiner, Markus Weisbeck, Willie Wemering, Wereldmuseum, Axel Wieder, Wilfried Lentz (Rotterdam), de Wilgen Vastgoed, Renee Willeman, Serena Williams, Willibrordsschool, Christian Wirtz, Etienne Wynants, Ariadne Urlus, Stijn van Zon, ZUS, Rinus van Zwam.

P.38

INTRODUCTION

Witte de With, Center for Contemporary Art in Rotterdam proudly looks back on a year full of high-profile exhibitions, projects, partnerships and intensive contact with local, national and international partners, public-opinion makers and the general public. In this report you will find an extensive overview of our projects and activities, including quantitative data such as audience numbers and a financial statement.

Program

In 2011 we pushed our exhibition making beyond the walls of the building. During the multifaceted project *Melanchotopia* more than forty artists were invited to work with different venues in Rotterdam's central city, and to activate their potential as spaces for ideas, debate and invention. *Melanchotopia* realized a face-to-face encounter with the city and its inhabitants by collaborating with, amongst others, Rotterdam Central Station, ING, Rotterdam.info, Erasmus University, the weekly local newspaper 'de Havenloods' and entrepreneurs and small businesses such as a tailor and a piano salesperson.

The End of Money examined the issues of money and value, making this group exhibition a topical reflection on the current economic recession in the Netherlands as well as around the globe. The exhibition proved to be unexpectedly but especially relevant as it coincided with the announcement of substantial cuts in the arts budget. *The End of Money* brought together works by a host of international artists, exploring contemporary fears, hopes and expectations related to culture and economy.

The group exhibition *Making is Thinking* presented installations and sculptures representing a variety of positions toward creation, transformation, production, industry and craftsmanship. Since the industrial revolution, European society has become increasingly estranged from the physical production process. The revaluation of craftsmanship, of 'making', provided the radical framework for a topical exploration of the tensions between applied arts, functionalism, formalism and conceptualism in the twenty-first century.

Thinker and philosopher Tariq Ramadan was invited to consider "super-diversity," a concept that aspires to a reassessment of and a more complex approach to diversity, as opposed to simply focusing on ethnicity. In his essay, Ramadan reflects on Rotterdam and its function as 'imagination space' for the Netherlands and Europe as a whole. Through his essay, we were able to establish that contemporary art not only takes a central role in forming the ideas and questions that shape and inspire us, but that it can also help us

understand our social and political history. From 2012 – under my direction – this will increasingly be the focus of the artistic program. Witte de With will experiment with new formats for intellectual and cultural encounter, focusing specifically on topical questions that not only pertain to the visual arts, but also to current affairs in society at large.

Audience and education

Witte de With attracts a diverse and international audience consisting of art and culture enthusiasts, artists, art professionals, collectors, scientists, students and journalists. Our audiences are constantly enabled to experience innovative work by contemporary artists – of all generations – and are thus exposed to the concerns and alternative points of view that are important in present day society.

Witte de With is especially focused on its younger visitors and budding cultural producers. In doing so, Witte de With and its program ensure that new generations are reached and that the institute remains relevant, now and also in the future. Examples of our active educational program include: interactive guided tours for all educational levels; the development of co-creation and peer-led projects resulting in, amongst other things, publications, websites and evening youth events; theoretical master classes for MA students; small-scale, hands-on workshops for young people who are interested in visual arts and workshops in entrepreneurial skills for art students and recent graduates.

Publications

Witte de With publications are concrete platforms for close collaboration between artists, curators, critics, historians, poets and designers. They communicate complex ideas to a broad audience and complement the exhibitions and activities. In 2011, work continued on what is perhaps Witte de With's most ambitious book to date: *20+ Years Witte de With*. The book went to press on 20 December 2011 to be launched, simultaneously in English and Dutch, on 20 January 2012. Our first ventures into online publishing opened up new distribution channels in 2011 and created novel opportunities for public outreach. At the same time we continued tried and tested activities such as participating in art book fairs, which offer excellent opportunities for first-hand contact with customers, retailers, distributors and publishers.

New website

In 2011 Witte de With launched a new website, offering more technical possibilities and new content features. Besides communicating the artistic program, the website now has an online shop, making the purchase of (digital) publications and special editions easier. Also, streaming and presenting

P.39

audio and video content is now possible, and interaction with social media networks and the monthly digital newsletter has improved. The number of fans and followers on Facebook and Twitter increased again. These networks have become important channels for announcing events and for allowing a global audience to interact with our institute and its staff.

Entrepreneurship

Witte de With is a cultural entrepreneur. Its revenues are derived from ticket sales, publication and special edition sales and from renting out space to parties such as TENT. We are also actively recruiting external funding from private funds, foreign government funds, businesses and individuals. Our co-productions and traveling exhibitions, often partly financed with external funding, also fit into this context. In the future, we will continue to invest in creating innovative partnerships, both within and outside of the cultural field, in order to enhance knowledge, resources, organizational strength and distribution capabilities.

New directorate and staff

On 1 January 2012, the board of Witte de With appointed me as the new director. I succeeded Nicolaus Schafhausen who was director for two consecutive three-year terms, from 2006 until the end of 2011. Under his direction, Witte de With organized many exhibitions and events, both in Rotterdam and abroad, and could count on national and international recognition. We are extremely grateful to him for that.

Traditionally, a change of director goes hand in hand with changes in the content-related staffing and structuring. Witte de With has always regarded this as an opportunity to renew the organization, bring in new knowledge and ideas and to train a new group of people.

Finally

For more than two decades, Witte de With has garnered remarkable energy and much has been accomplished. Witte de With has developed into one of the Netherlands' largest institutes for contemporary art without a permanent collection and has become known world wide as a pioneer in contemporary art. We generate a quarter of our budget ourselves. The financial support we receive annually from the city of Rotterdam and the ministry of Education, Cultural Affairs and Science as well as the wide support we get from alternative funds, associate institutes, partners, public and various individuals are an important part of our success. We are proud of what we have achieved, but are also filled with ambition to grow even further.

We hope you will enjoy reading our annual report.

Defne Ayas,
Director

Witte de With
Center for Contemporary Art
Witte de Withstraat 50
3012 BR Rotterdam
Nederland
T+31(0)104110144
info@wdw.nl www.wdw.nl
Open di - zon, 11 - 18 uur